Ազգ
Azg
armenian daily
1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1995, ՈՒՐԲԱԹ # 168 (922)

Կանանց համաժողովը բացվեց Պեկինում

ՄԱԿ-ի կանանց միջազգային համաժողովը բացվեց Պեկինում, սակայն հազարավորներ չկարողացան մասնակցել բացման արարողություններին Չինաստանի իշխանությունների կողմից մուտքի վիզայի մերժման պատճառով: Համաժողովի կազմակերպիչներին դեռևս հայտնի չէ մուտքի վիզա ստացած կանանց թիվը, բայց հայտնի է դիմորդների թիվը, որ գնահատվում է շուրջ 36 հազար: Ենթադրվում է, որ բացմանը ներկա է եղել ավելի քան 16 հազարը: Չինաստանը հայտնել էր, որ մերժելու է վիզա տալ որևէ մեկին, երբ անվտանգության ապահովման համար անհրաժեշտ գտնի:

Լրատվական միջոցներին գրանցելու է տեղեկատվության նախարարությո՞ւնը

Հավաստի աղբյուրներից Նոյյան տապան գործակալությանը հայտնի է դարձել, որ ներկայումս ՀՀ արդարադատության նախարարությունում պատրաստվում է առաջարկություն զանգվածային լրատվական միջոցների գրանցման գործառույթը նորաստեղծ տեղեկատվության նախարարության իրավասությանը փոխանցելու մասին: Ներկայումս այդ գործառույթը իրականացնում է արդարադատության նախարարությունը: ՆՏ

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Այսօր կամփոփվեն հայ-ռուսական բանակցությունների արդյունքները

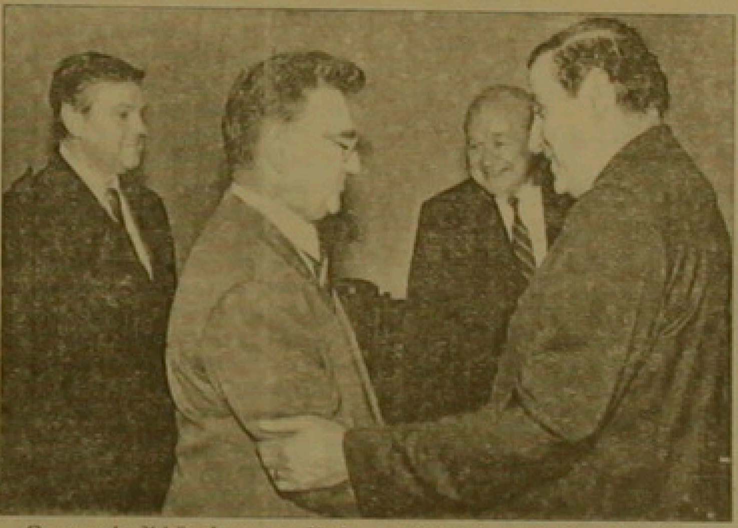

Երևան, օգոստոսի 31-ին, Ռուսաստանի Դաշնության Արտաքին հարաբերությունների գծով պետական Դումայի կոմիտեի նախագահ Վլադիմիր Լուկինի գլխավորած պատվիրակությանն ընդունեց ՀՀ նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանը: ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայության հաղորդման համաձայն բանակցությունների ընթացքում քննարկվել են Հայաստանի և Ռուսաստանի միջև հարաբերությունների ընդհանուր վիճակը և զարգացման հիմնական ուղիները: Բարձր գնահատական է տրվել երկու երկրների բազմակողմանի համագործակցությանը: Հանդիպմանը մասնակցել են ՀՀ արտաքին գործերի նախարար Վահան Փափազյանը, ԱՊՀ-ի, Եվրամիության և միջազգային տնտեսական կազմակերպությունների հետ կապերի գծով նախարար Վազգեն Շահբազյանը, ՀՀ ԱԺ-ի արտաքին հարաբերությունների մշտական հանձնաժողովի նախագահ Հովհաննես Իգիթյանը, Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Անդրեյ Ուրնովը:

Օգոստոսի 31-ին, Հայաստանի և Ռուսաստանի պառլամենտական պատվիրակությունների բանակցությունների 4-րդ օրը, Արմենպրեսի հաղորդման համաձայն, շարունակվել է աշխատանքը սեպտեմբերի 1-ին ստորագրվելիք համաձայնագրերի նախագծերի վրա: Նույն աղբյուրի վկայությամբ, հիշյալ նախագծերի մեծ մասի վերաբերյալ արդեն պատրաստ են փոխընդունելի տարբերակները:

ԲՈՍՆԻԱ

Արևմուտքը ողջունեց սերբական դիրքերի ռմբակոծումը

ԱՄՆ-ը անտեսում է Ռուսաստանի դիրքորոշումը

Երեկ ՆԱՏՕ-ի օդուժը ռմբակոծեց բոսնիական սերբերի մայրաքաղաք Պալեի շրջակայքում տեղակայված զինվորական և ռազմավարական շինությունները: Օրվա ընթացքում ռմբակոծվել են 12 օբյեկտներ, իսկ գիշերը ռմբակոծվում էր Բոսնիայից և Հերցեգովինայից հարավ գտնվող Նևեսինյի շրջանը:

ՆԱՏՕ-ի հարավային բևեռի հրամանատար ծովակալ Լեյտոն Սմիթը նշեց, որ օդային հարձակմանը մասնակցում էին Իտալիայի ռազմական օդակայաններում և ամերիկյան «Թեոդոր Ռուզվելտ» ավիակիրի վրա տեղակայված 200-ից ավել ինքնաթիռներ: Ծովակալ Սմիթը հայտնեց, որ միայն չորեքշաբթի օրը տեղի ունեցած մարտական գործողության ժամանակ ոչնչացված են բոսնիական սերբերի ռազմական 90 օբյեկտներ: Ինչպես նշեց նա, հարվածներ են հասցվել ոչ միայն Սարաևոյի շրջակայքում տեղակայված սերբական դիրքերին, այլև Գորաժդեի, Տուզլայի և Մոստարի: Ծովակալ Սմիթն ընդգծեց, որ սերբական դիրքերի ռմբակոծումը կշարունակվի այնքան ժամանակ, մինչև որ վերջնականապես ոչնչացվեն հրթիռային պահեստները, հրետանային կուտակումները և հակաօդային կայանները, այսինքն այն ամենը, ինչ ըստ նրա կարող է խանգարել Բոսնիայում խաղաղության հաստատմանը:

ՆԱՏՕ-ի զինվորականները մխտում են ռմբակոծության հետևանքով մարդկային զոհերի և ռազմավարական շինությունների ոչնչացման մասին սերբերի հաղորդած տեղեկությունները: Համաձայն սերբական կողմի տվյալների, միայն Սարաևոյի շրջակայքում ոչնչացվել է 100-ից ավել բնակելի շինություն: Ընդհանուր առմամբ Արևմուտքը ողջունեց ՆԱՏՕ-ի օդուժի կողմից սերբական դիրքերի ռմբակոծումը, համարելով այն հասուցում սերբերին, և կոչ է նրա շարունակմանը: Ռուսաստանի բացասական դիրքորոշումը վերահիշյալ հարցում ԱՄՆ-ի և Արևմուտքի կողմից մատնվեց անուշադրության: Միայն ԱՄՆ-ի պետական դեպարտամենտի ներկայացուցիչ Նիկոլաս Բերնսը միջիայլոց նշեց, որ Ռուսաստանը մեծ դեր է խաղում Բոսնիայի հակամարտությունը խաղաղ ճանապարհով լուծելու հարցում և համարվում է ԱՄՆ-ի լավ գործընկերը: Խոսելով ԱՄՆ-ի դիրքորոշման մասին, վերջինս նշեց, որ ԱՄՆ-ը ոչ թե իր կամքն է թելադրում տարածաշրջանում, այլ իրականացնում է իր գերակայությունը:

ԳԱԳԻԿ ԲՈՒՆԴԱՂՅԱՆ

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնական տարին՝ հիմնական դասագրքերով

Ա. Բլեյանը չի ընդունում «օժանդակ» հասկացությունը

Հեշտ է մնացել ամիսներ շարունակ սպասել հանած կրթական բարեփոխումների ծրագիրը, նորանոր դասագրքերի հրատարակումը, բաժանորդագրությունը... Եվ միայն վերջին օրերին պարզ դարձավ, որ կառավարական հանձնախումբը միանշանակ վերաբերմունք չուներ այդ ամենին: Դա, իհարկե, բախտավոր չէ լույս տեսնելու այն բազում հարցականների վրա, որոնցով մտահոգ ուսուցիչների ու աշակերտների այսօր, բերեւս առաջին անգամ, ոտք կդնեն ուսումնական հաստատության շեմին: Թերահավատությամբ ուսման հետանկարի հետ կապված և անորոշությամբ՝ դասագրքերի: Հի՞ն, թե՞ նոր, «այս է խնդիրը»...

Նախարարության առաջադրած նորանոր դասագրքերի բաժանորդագրությունը 80 տոկոսով իրականացվել էր շրջանային դպրոցներում, 12 տոկոս մասնակցություն էր ունեցել նաև Երևան քաղաքը: Հավաքված գումարը ծառայել է նրա սակին, բայց դասագրքերը տպագրված են: Այժմ արդեն, գիտության և կրթության փոխնախարար Աշոտ Բլեյանի կարծիքով դա արդեն ավարտված շրջան է:

Տես # էջ 2

ԱՆԽԱՐՀ

2200 գիտնական պահանջեցին դադարեցնել փորձարկումները

31 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՏԱՍ: Շուրջ 2200 ֆրանսիացի գիտնականներ նախագահ Շիրակին ուղղեցին մի խնդրագիր, նրանից պահանջելով դադարեցնել Խաղաղ օվկիանոսում անցկացվելիք միջուկային փորձարկումները: Ֆրանսիական Պոլինեզիայում, որտեղ անցկացվելու են փորձարկումները, 30 նավեր հավաքվեցին արգելելու փորձարկումները, որոնք սկսվելու են առաջիկա օրերին: Ֆրանսիան մերժում է դադարեցնել մինչև 1996 թ. մայիսը նախատեսված ութ փորձարկումների իր ծրագիրը:

Դեմիրել. ԽՍՀՄ-ը փլուզվել է, բայց չի քայքայվել

Թրախոս երկրների վեհաժողովին և «Մանաս» դյուցազներգության 1000-ամյակի տոնակատարություններին մասնակցելուց հետո, երեքշաբթի Թուրքիայի նախագահ Սուլեյման Դեմիրելը Բիշքեկից վերադարձավ Անկարա, հաղորդում է «Ժամանակ» պարբերականը: Ինչպես օդանավում լրագրողներին ասել է Դեմիրելը, Թուրքիան առաջիկայում ավելի ուշադիր քաղաքականություն պետք է վարի Կենտրոնական Ասիայում: Նա նշել է, որ Կասպից ծովի «բաժանման լուրջ հարցեր են ծագել մերձծովյան երկրների միջև»: Այա ավելացրել է, թե «Խորհրդային Միությունը փլուզվել է, բայց չի քայքայվել, որովհետև անկարելի է խզել կապերը նրանց հետ, ովքեր երկու հարյուր տարի ապրել են կողք կողքի»: Թուրքիայի նախագահը նաև տեղեկացրել է, որ Ադրբեջանի ղեկավար Հեյդար Ալիևը մոտ օրերս այցելելու է Անկարա:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Ջեկ Գևորգյանը օգնել է ինքնասպաններին

Միչիգանի դատավորը մերժեց 1991 թ. երկու կանանց սպանելու հանցանքով բժիշկ Ջեկ Գևորգյանի դեմ ամբաստանությունը: Դատավորը, հանգստյան կոչված ախտաբանին, որը 1990 թ. ի վեր առնվազն 25 հոգու օգնել էր ինքնասպանություն կատարելու, մեղադրեց ինքնասպանության օգնության հանցանքով:

ՂԱՐԱԲԱՂ

Պարբերաբար գնդակոծվում են Իջևան-Արևելյան շրջանները

Օգոստոսի 30-ին և լույս 31-ի գիշերը վերստին խախտվել է հայ-ադրբեջանական սահմանում պահպանվող հարաբերական անդորրը: ՀՀ պաշտպանության նախարարության մամուլի և լրատվության վարչությունից Նոյյան տապան գործակալությանը հայտնեցին, որ օգոստոսի 30-ին ժամը 16.50-19.20-ը ադրբեջանական կողմը խոշոր տրամաչափի գնդացիրներով և հրաձգային զինատեսակներով գնդակոծել է Տավուշի շրջանի սահմանային Քուշճաղաց տեղամասը, իսկ 16.40-18.30-ը՝ Կրասնոսելսկի շրջանի Վահան գյուղի պաշտպանական դիրքերը: Օգոստոսի լույս 31-ի գիշերը ժամը 00.30-01.30-ը հրաձգային տարատեսակ զենքերով գնդակոծության է ենթարկվել նաև Նոյեմբերյանի շրջանի Ոսկեպար գյուղ տանող ճանապարհը: Հայկական բանակային ստորաբաժանումները հակառակորդին պատասխանել են դադարեցնել կրակը: ՆՏ

Առևանգվե՞լ է Կոթի գյուղի բնակիչը

ՆՈՅԵՄԲԵՐՅԱՆ, 31 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍ: Արդեն տեղեկացրել ենք, որ օգոստոսի 29-ին Կոթիի սահմանամերձ գոտում ադրբեջանցիների տեղադրած ականի պայթյունից վիրավորվել էր գյուղի 22-ամյա բնակիչ Արմեն Թուխարյանը: Նույն օրը այդ հատվածում անհետացել է գյուղի 67-ամյա բնակիչ Նասիբ Թուխարյանը: Նա, ամենայն հավանականությամբ, առևանգվել է Ղազախի շրջանի զինյալների կողմից: Ն. Թուխարյանը Ա. Թուխարյանի հոր հարեղբայրն է: Օգոստոսի 31-ից ԱԱՆ Նոյեմբերյանի բաժանմունքը ռադիոկապով բանակցություններ է վարում Ադրբեջանի ԱԱՆ Ղազախի բաժանմունքի աշխատակիցների հետ, բայց առայժմ Նասիբ Թուխարյանի ճակատագիրը մնում է անհայտ:

ԻՐԱՆԻ ՌԱԴԻՈ

Ջոզեֆ Փրեսելը մերձեցնում է հակամարտող կողմերի դիրքերն ու տեսակետները

31 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Իրանի ձայն» ռադիոկայանի մեկնաբանության համաձայն, Վաշինգտոնի տեսանկյունից այժմ անդրկովկասյան տարածաշրջանում կայունության և խաղաղության հաստատումը կարող է անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծել ԱՄՆ-ի տնտեսական շահերը երաշխավորելու համար և ապահովել արևմտյան նավթային ընկերությունների գործունեության շարունակումն այս տարածաշրջանում: ԱՄՆ-ը ստիպված է ակտիվ դիվանագիտություն գործադրել անդրկովկասյան տարածաշրջանում կոնսորցիումի գործունեության և դեպի միջազգային շուկաներ նավթամուղների, գազամուղների անցկացման ուղիների իրականացման բարենպաստ պայմաններ ստեղծելու համար: Այդ իսկ պատճառով Ջոզեֆ Փրեսելն աշխատեց ընդգծել Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության ու Ղարաբաղյան մարզի նկատմամբ Բաքվի իշխանությունը պահպանելու անհրաժեշտությունը, և դրանով համոզել Բաքվի ղեկավարներին հաշտվել լիազորություններ տրամադրել Ղարաբաղի հայությանը: Թեև, ըստ երևույթին, Երևանում նա խոսել կրակի հայերին խաղաղ բանակցություններում մեծ ճկունության դրսևորման մեջ համոզելու խնդրին, քանի որ Երևանում նա ստիպված կլինի նկատի ունենալ Հայաստանի և ԱՄՆ-ի միջև բարեկամական, ավանդական հարաբերությունները, ինչպես նաև՝ Կոնգրեսում և Սպիտակ տանը հզոր հայկական լոբբիի առկայությունը: Սակայն, ինչպես երևում է, Երևանը լրջորեն խոսում է ղարաբաղյան ուժատարով պատերազմին վերջ տալու մասին, շարունակում է մեկնաբանը: Մանավանդ որ այժմ հայկական տարածքով Բաքվից դեպի միջազգային շուկաներ նավթամուղի անցկացումը, որի Երևանի համար խոսք կարող է, անհնարին է դառնում ղարաբաղյան պատերազմը շարունակելու պատճառով: Այա, թե ինչու Փրեսելը ստիպված է այս կամ այն կերպով մերձեցնել հակամարտող կողմերի դիրքերն ու տեսակետները:

digitised by A.R.A.R.@

ՏԵՂԱԿԱՆ

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Աջակցությունը Ղարաբաղին կշարունակվի

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը կշարունակի նպաստել ԼՂՀ տնտեսության կայացմանն ու զարգացմանը»:

Այս մասին «Ազգի» թղթակցին ասաց Լեռնային Ղարաբաղում հիմնադրամի լիազոր ներկայացուցիչ Նաիրա Պետրոսյանը: Նրա խոսքերով, հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդում մշակված «Արցախ» ծրագիրը հիմնականում նպատակաուղղված է հանրապետության ենթակառուցվածքների շինարարությանը, այն է՝ էլեկտրահաղորդակցման գծերի, ճանապարհների, ջրատարների կառուցմանը: Անցած գարնանը գործարկվել է Շուշի-Կարմիր Շուկա բարձր լարման էլեկտրահաղորդակցման գիծը: Դրանով լուծվեց Մարտունու, մերձակա բնակավայրերի էներգամատակարարման խնդիրը: Ավարտված է Մաղավուզ-Մարտակերտ, Հադրութ-Առաքյալ բարձր լարման էլեկտրահաղորդակցման գծերի շինարարությունը: Վերակառուցվել է «Ստեփանակերտ» գլխամասային ենթակայանը եւ ըստ էության ամբողջացել է հանրապետության կենտրոնական էներգահամակարգը:

Հաշվի առնելով, որ հանրապետության շրջաններում լուծված չէ ջրամատակարարման հիմնական խնդիրը «Հայաստան» հիմնադրամը ստանձնեց Հովսեփավան-Ասկերան, Մուշկապատ-Մարտունի, Մարտակերտ-Հաթերք ջրատարների շինարարությունը: Բոլոր երեք ջրատարները շահագործման են հանձնվել դեռեւս տարեսկզբին:

Ստեփանակերտ-Լաչին-Գորիս ավտոճանապարհի բարեկարգումը, որն արդեն սկսված է, հիմնադրամը համարում է իր կարեւորագույն ենթածրագրերից: Ընթացքի մեջ է նաեւ Ղաշբաղ-Սեյդիշեն-Կիչան-Մյուրիշեն-Ավդուռ-Հացի ռազմավարական կարեւորագույն ավտոճանապարհի կառուցումը: Բալուջա-Ստեփանակերտ ջրատարի շինարարությամբ կբարելավվի հանրապետության մայրաքաղաքի բնակչության ջրամատակարարումը:

Հիշյալ երկու օբյեկտները, ինչպես հայտնեց Նաիրա Պետրոսյանը, շահագործման կհանձնվեն այս տարի:

ԼՂՀ «Արցախագրոտպասարկում» արտադրական միավորման ընթացիկ տարվա անցած 7 ամիսների ընթացքում հիմնադրամը հատկացրել է 8 հարյուր հազար լիտր դիզվառելիք եւ 186 հազար լիտր բենզին:

Ներկայումս «Հայաստան» հիմնադրամը ֆինանսավորում է Ստեփանակերտում կառուցվելիք ֆիզիկամաթեմատիկական դպրոցի շենքի նախահաշվային փաստաթղթերի կազմումը: Հոգաբարձուների խորհրդի անդամ Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Առաջինն այս գարնանը Ղարաբաղ կատարած այցելության ժամանակ պատրաստակամություն հայտնեց իր միջոցներով կառուցել հանրապետական մանկական հիվանդանոցի ինֆեկցիոն բաժանմունքի մասնաշենքը, որի շինարարությունը հիմնադրամը ծրագրել էր դեռեւս նախանցյալ տարի: Այն շահագործման է հանձնվել 1995 ին:

«Հայաստան» հիմնադրամը նաեւ ամենամսյա նպաստներ է հատկացնում ԼՂՀ ի զոհված ազատամարտիկների ընտանիքներին, արցախյան պատերազմի առաջին եւ երկրորդ կարգի հաշմանդամներին, առաջին կարգի հաշմանդամների մինչեւ 17 տարեկան երեխաներին, երկկողմանի ծնողազուրկ ու մինչեւ 16 տարեկան ի ծնե հաշմանդամ երեխաներին: Հավելյալ կրթաթոշակներ են տրվելու Լեռնային Ղարաբաղի պետական համալսարանի ուսման մեջ բարձր առաջադիմություն ունեցող ուսանողներին:

Ինչպես տեղեկացրեց Նաիրա Պետրոսյանը, սեպտեմբերին հոգաբարձուների խորհուրդը կկատարի «Արցախ» ծրագրի գալիք տարվա ենթածրագրերը:

ԱՄՐԱՄ ԱՂԱՍՅԱՆ

Սկիզբը էջ 1

Երեւան քաղաքի կրթության վարչության պետ Օնիկ Վարդյանը նույնպես կարծում է, որ փաստն արդեն արձանագրված է, և մեղադրողներ փնտրելն այլեւս անիմաստ է: Թերեւս պետք է մտածել ծնողների ցավը մեղմելու մասին, քանի որ կառավա-

կին պետք է դուրս գանք այս խառնաշփոթից», ավելացրեց պարոն Վարդյանը: Բաժանորդագրված երեխաներին գումարների փոխարեն խոստանում են հիմնական դասագրքեր տրամադրել, տարեվերջին վերադարձնելու պայմանով, իսկ մյուսները, որոնք չեն մասնակցել

բացի նրանցից, որ այս տարի կրկին հանրակրթական դպրոցներն անցնում են վեցօրյա պարտադիր ուսուցման: Նախկին փորձառությունը նկատի ունենալով՝ վարչության պետը շաբաթօրյա պարապմունքները անարդյունավետ է համարում: Սակայն արձանագրվել է մի կարեւո-

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնական տարին՝ հիմնական դասագրքերով

Ա. Բլեյանը չի ընդունում «օժանդակ» հասկացությունը

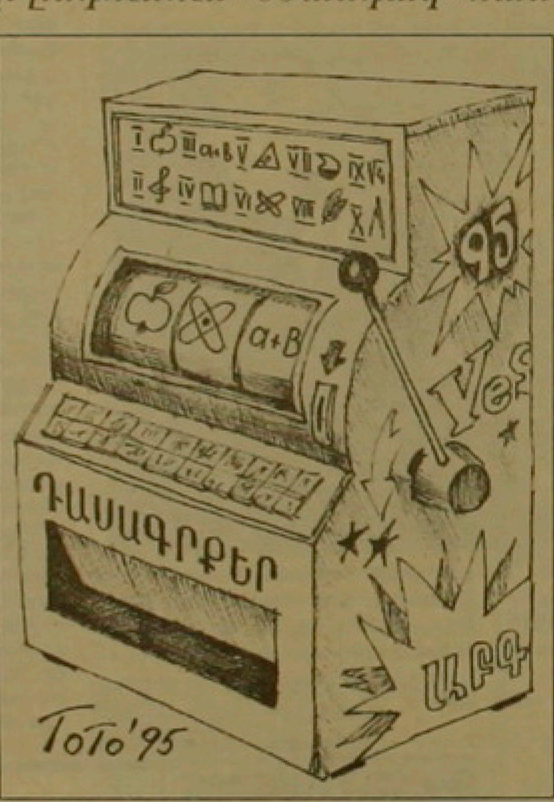

րական հանձնախմբի որոշմամբ Բլեյանի առաջարկած դասագրքերը, բացառությամբ օտար լեզուների, ճանաչվեցին լրացուցիչ կամ օժանդակ ձեռնարկներ: «Փաստի» թղթակցի հետ ունեցած զրույցում պարոն Բլեյանն այդ ձեռնարկները համարել է արհեստական, բովանդակությունից զուրկ. «կամ դասագրքեր են, կամ չեն: Երբ օժանդակը օժանդակել բառից է, արեւն պարզապես ուղղում է, իսկ դա առավելություն է, քանզի երբ հիմնական դասագիրքը չկա՞ օժանդակի, այդ դեպքում ինչ պիտի անի: Պիտի խանգարի՞»: Իսկ ընդհանրապես այն կարծիքին է, ինչ որ գրված է, երկրորդական չէ:

Կրթության վարչության պետը նույնպես անհնարին է համարում միեւնույն դասարանում հին ու նոր դասագրքերի համատեղումը: Համոզված, որ ի սկզբանե մերժելով լուսավորության դասագրքերն ու կրթական բարեփոխումների ծրագիրը, այնուամենայնիվ այդ գործընթացին միջամտելու հնարավորություն չեն ունեցել: «Բաժանորդագրվողներին չենք պատժել, բայց չենք էլ խրախուսել: Մեր խնդիրը եղել է, թե ինչ ենք բաժանորդագրվում», հայտնեց նա: Կառավարությունն ընդառաջել է նրանց առաջարկներին. «Ուսումնական պլանը մեզ համար ընդունելի է, դասագրքերը նույնպես, քանի որ պահպանվեցին նախորդ փորձառություն անցած դասագրքերը: Քանի որ կառավարությունն ընդառաջել է մեզ, հետեւաբար ազգո- բաժանորդագրությանը, գրախանութներից կարող են ձեռք բերել հիմնական դասագրքեր, որոնք անհամեմատ մատչելի գներ ունեն:

Իրենց առաջարկների ընդունումը կրթության վարչությունը հաղթանակ չի համարում: «Հաղթանակ կլինի այն, որ կարողանանք բոլոր երեխաներին ապահովել դասագրքերով, որին ձգտել ենք, որոնց քանակությունը սակայն, այսօր լիովին չի բավարարում», հայտնեց վարչության պետը: Ուսումնական պլանի նկատմամբ վարչությունը նույնպես լուրջ տարաձայնություններ չունի.

ռազմին փաստ՝ բոլոր երեխաները կշարունակեն անվճար ուսում ստանալ: Բարեփոխումների տարբերակը վարչության համար ընդունելի եւ պարտադիր է միայն գիշերօթիկ դպրոցներում, բայց ոչ կտրուկ փոփոխություններով:

Երեկ վարչության պետը շրջագայելով մայրաքաղաքի դպրոցներում, նրանցում ուսումնական տարվա նախապատրաստությունները հիմնականում բավարար գնահատեց: Հայտնեց, որ 196 դպրոցներից մոտ 111-ում կատարվել են տարբեր տեսակի բարեկարգման աշխատանքներ, մի մասում դեռեւս աշխատանքներն ընթացքում են: 150 դպրոցներ լիովին ապահովված են եւ այսօր բոլորը, բացառությամբ Արաբկիրի շրջանի թիվ 172 դպրոցի, պատրաստ են ընդունել դպրոցականներին: Թիվ 172-ում ուսումնական տարին կսկսվի մեկ շաբաթ ուշացումով՝ շինարարական աշխատանքների պատճառով: Նախորդ տարվա նույն օրերի հետ համեմատելով մանկավարժական կադրերի պակասությունը վարչության պետը գտնում է, որ այն նվազել է: Դժվարություններ ունեն պատմության, աշխարհագրության, ֆիզկուլտուրայի եւ ռազմագիտության ուսուցիչների հետ կապված: Աշնանային եւ գարնանային արձակուրդներն այս տարի կպահպանվեն փոքր ինչ կրճատումներով, իսկ ձմեռային պարապմունքները խոստանում են ավելի արդյունավետ կազմակերպել:

ՄԱՐԻ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Աբովյան. Գարեջրի արտադրությամբ կզբաղվեն բաժնետերերը

Երեկ տեղի ունեցավ «Աբովյանի գարեջրի գործարան» բաց բաժնետիրական ընկերության բաժնետերերի առաջին ժողովը, որը հաստատեց կազմակերպության կանոնադրությունը, ընտրեց ղեկավար խորհրդի անդամներ, նախագահ եւ վերստուգիչ հանձնաժողով:

Ձեռնարկությունը, որը սեփականաշնորհվել է այս տարվա հուլիսի 3-ին, ունի 202 հազար 993 բաժնետեր: Ընկերության 10 հոգանոց ղեկավար խորհրդի 50 տոկոսը գործարանի աշխատակիցներն են, մնացածը անհատ քաղաքացիներ: Կազմակերպության կանոնադրական հիմնադրամը կազմել է 2 մլրդ 29 մլն 930 հազար դրամ:

Ինչպես հայտնեց գործարանի գործադիր տնօրեն Հենրիկ Պողոսյանը, անցած տարվա համեմատությամբ ձեռնարկության արտադրանքն աճել է մոտավորապես 7-8 տոկոսով, որը պայմանավորված է գարեջրի որակի բարելավմամբ: Ու այսօր կոլեկտիվի անդամներից ոչ մեկը չի կրճատվել: Եվ այսուհետեւ էլ կրճատումներ չեն նախատեսվում: Սակայն գործարանն ունի հումքի հայթայթման դժվարություններ: Հիմնական հումքը ածիկը, որը նախկինում ձեռնարկությունը ներմուծում էր աշխարհի տարբեր երկրներից (այդ թվում նաեւ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից), այսօր դժվարացել է ձեռք բերել հանրապետության երկաթգծի շրջափակման պատճառով: Այնուամենայնիվ, վերջերս հաջողվել է Տուլայից ներկրել 7 վագոն ածիկ, որով գործարանն ապահովել է եկող տարվա հումքի իր պաշարը:

«Արտադրանքի արտահանման մասին խոսելը դեռեւս վաղ է», ասաց Հենրիկ Պողոսյանը, քանի որ արտասահմանյան ֆիրմաների հետ մրցելու համար հայկական գարեջուրն առայժմ չունի բավականաչափ բարձր որակ: Նրա համոզմամբ, որակի հարցը լուծվելու է աստիճանաբար: Իսկ որակ ասելով Պողոսյանն ի նկատի ունի ոչ միայն հեղուկը, այլեւ տարաների արտաքին ձեւավորումը:

Բաժնետիրական ընկերությունը մտադրություն ունի սկսել նաեւ ոչ ալկոհոլային ըմպելիքների արտադրություն:

Ինչ վերաբերում է գարեջրի վաճառքի գներին, ապա գործադիր տնօրենի կարծիքով, առաջիկայում շուկայում փոփոխություններ չեն լինի, և թե, ինչպես, չավկանան նրանց ծախսերը:

ԳԱՅԱՆԵ ՄԱՐՏՅԱՆ

Կրոնի գործերի խորհուրդը Մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության ենթակայությանն է հանձնված:

Մեր թերթի երեկվա համարում տպագրել էինք «Փաստ» լրատու գործակալության հաղորդած այն լուրը, ըստ որի անորոշության է մատնված ՀՀ կառավարությանն առընթեր կրոնի գործերի խորհրդի կարգավիճակը: Սակայն չի հիշատակվել ՀՀ կառավարության օգոստոսի 4-ի «ՀՀ կառավարության կառուցվածքի մեջ ընդգրկված պետական կառավարման հանրապետական մարմինների լուծարման եւ վերակառուցման գործընթացի իրականացմանն ուղղված միջոցառումների մասին» որոշման կետը, ըստ որի կրոնի գործերի պետական խորհուրդը գերատեսչության կարգավիճակով անցնում է Մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության ենթակայությանը:

«Ազգի» օգոստոսի 29-ի համարում զետեղված «Մի՞թե Հայաստանի Կոմկուսը տեր է կանգնել Հայ դատին» հոդվածի հեղինակը Ռուբեն Սաֆարյանն է, որից ներողություն ենք խնդրում թյուրիմացաբար այլ ազգանունով տպագրելու համար:

ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ

Երիտասարդների խնդիրները միայն իրենց գործը չեն

Երկու տարի անընդմեջ սեպտեմբերի 9-ին Երեւանի պետական համալսարանում մի խումբ ակտիվ ուսանողների նախաձեռնությամբ անցկացվեց հանրահավաք, ուր բարձրացվեցին ուսանողությանը հուզող սոցիալական հարցեր: Այդ օրը երիտասարդների սոցիալական եւ քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանության օր հռչակելու գաղափարը գտել է մեծ թվով կողմնակիցներ, ինչի ապացույցն այն է, որ այս տարի միջոցառման կազմակերպումը հավասարի իրավունքով ստանձնել են երիտասարդական ակադեմիան (ԵՐԱԿ), «Երք» ուսանողական սոցիալական շարժումը, Միջազգային մշակութային կապերի երիտասարդական ակումբը (ԱՄԵԱ), «Միեւտա» ծրագրավորման երիտասարդական կենտրոնը, Հայաստանի ազգային սկաուտական շարժումը, հայ-շվեյցարական «Առագաստ» երիտասարդական ակումբը:

ԱՄԵԱ-ի նախաձեռնած երիտասարդական կազմակերպությունների համաժողովի արդյունքում, որին մասնակցեցին շուրջ 30 կազմակերպություններ, ժամանակին ծնվեց Հայաստանում երիտասարդական կազմակերպությունների Համադաշնության գաղափարը: Սեպտեմբերի 9-ին նվիրված ծրագրի մշակումը եւ իրականացումը նրանց առաջին քայլն է: Սեպտեմբերի 9-ը նշելը հետապնդում է հետեւյալ նպատակները. երիտասարդության՝ իր իրավունքների գիտակցումը, նրա դերի բարձրացումը պետության կառուցման գործում, նոր արժեքների համակարգի ձեւավորումը եւ տարածումը, կոնկրետ հարցադրումներով երիտասարդության հիմնահարցերին կառավարության ուշադրության հրավիրումը, առկա հիմնախնդիրների վերաբերյալ լուծումների առաջարկումը, սերնդային եւ միջսերնդային համերաշխությունը: Այդ կապակցությամբ նախատեսվում է անցկացնել միջոցառումների շաբաթ: Մամուլի ասուլիսի, Հայաստանում գործող երիտասարդական կազմակերպությունների «կլոր սեղանի» ընթացքում կլսվեն երիտասարդների կարծիքները սոցիալական խնդիրների, քաղաքացիական իրավունքների անտեսումների մասին, ինչպես նաեւ կներկայացվեն Պետական երիտասարդական քաղաքականության (ՊԵՔ) ուղղությունները: Այդ միջոցառման շրջանակում մյուս հանդիպումների ժամանակ դրանք կներկայացվեն արհմիությունների եւ Հայաստանի ազդեցիկ կուսակցությունների ներկայացուցիչներին: Սեպտեմբերի 9-ին Հայաստանի երիտասարդությունը կհրավիրվի Երեւանի պետական համալսարան, որի բակում տեղի կունենա բացօթյա համերգ: Ողջունելու կգան հանրապետությունում ճանաչված հեղինակային երգի կատարողներ, ռոք խմբեր: Համերգի ընթացքում կազմակերպիչները կամփոփեն նախորդ օրերի արդյունքները եւ կներկայացնեն Պետական երիտասարդական քաղաքականությունը: Կանցկացվի սոցիոլոգիական հարցում:

Ա. Գ.

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 5 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47, ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065, e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ՊՈՒԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ տառատեսակը ԴԱՆԵԼ ԴԱԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Քաղաքագետների սեմինար Երեւանում

Ժողովրդավարությունը եւ ազգային զարգացումը 21-րդ դարի նախաշեմին

Օգոստոսի 29-ին ՀՀ ԳԱԱ մեխանիկայի ինստիտուտի դահլիճում, Քաղաքագետների միության վարչությունը հրավիրել էր սեմինար՝ «Ժողովրդավարությունը եւ ազգային զարգացումը 21-րդ դարի նախաշեմին» թեմայով: Սեմինարին մասնակցում էին ՀՀ քաղաքագետների միության անդամները, քաղաքական կուսակցությունների, հասարակական կազմակերպությունների, ազգային փոքրամասնությունների ներկայացուցիչներ, մտավորականներ:

Կարեւորելով սեմինարի անցկացման անհրաժեշտությունը, վարչության նախագահ Հմայակ Հովհաննիսյանը, որն, ինչպես հայտնի է, հրավիրվել է աշխատանքի ՌԴ Պետդումայում որպես Կովկասի հարցերի գծով փորձագետ եւ ժամանակ առ ժամանակ է լինում Երեւանում, ընդգծեց, որ մոսկովյան քաղաքական շրջանակներում հասունանում է ԱՊՀ անդամ երկրների միջազգային մի այդպիսի սեմինար անցկացնելու գաղափարը, եւ օրվա խնդիրն է մշակել հայ քաղաքագետների ընդհանուր տեսակետները հետամբողջատիրական շրջանի քաղաքական զարգացումների, ժողովրդավարությունից կատարվող նահանջների եւ անձնիշխանական (ավտորիտար) ռեժիմների հաստատման միտումների մասին, որոնք նախկին խորհրդային հանրապետություններում համանման են:

Հիմնական զեկուցումներով հանդես եկան փիլիսոփայության դոկտոր Հենրի Գրիգորյանը («Ժողովրդավարությունը որպես վերացական սկզբունք»), պրոֆեսոր Էդուարդ Մարգարյանը («Ժողովրդավարությունը եւ ազգային գոյատեւումը»), փիլիսոփայության դոկտոր Ալեքսանդր Մանասյանը («Ժողովրդավարությունը եւ արցախյան հիմնահարցի առնչությունները հայ քաղաքական մտքի հայելում»):

Սեմինարում ելույթներով ու հարցադրումներով հանդես եկան բազմաթիվ մտավորականներ, արծարծվեցին մեր հասարակության զարգացման ներկա փուլի զանազան ասպեկտներին վերաբերող խնդիրներ:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐ

Առաջին հերթին՝ բնապահպանություն

Շնչեցեք ավելի խորը, քանի դեռ կարող եք

Մասնագետները գտնում են, որ Երեւանում բնապահպանության այժմյան վիճակը համեմատաբար բարվոք է: Եւ պարզվում է, որ այդ բանում մեծ չափով դերակատար են պարապուրդ կանգնած ձեռնարկությունները, որոնք, չաշխատելով, միաժամանակ նաեւ չեն վնաս հասցնում. վերջին կսկսեն աշխատել ձեռնարկությունները՝ գլխացավ պատճառելով բնապահպաններին: Ահա թե ինչու կազմակերպվում են հանդիպումներ պարապ կանգնած ձեռնարկությունների ղեկավարության հետ, բացատրական աշխատանք է տարվում էկոլոգիապես մաքուր արտադրության նախարարությունը այսօր տուգանման նոր համակարգ են մշակում: Սակայն, անկեղծ ասած, դժվար թե միայն տուգանքների միջոցով հնարավոր լինի որեւէ բան անել այս հարցում: Նախ եւ առաջ անհրաժեշտ է բնապահպանությունը դասել ամենակարեւոր խնդիրների շարծել «կանաչ հեռախոս» ազգաբնակչության հետ աշխատելու համար: Չէ՞ որ քաղաքում տեղի են ունենում բազմաթիվ խախտումներ, որոնք հաճախ վրիպում են էկոծառայությունների տեսադաշտից: Իսկ նման ծառայության առկայության դեպքում քաղաքացիները կկատարեն ահա-

աղտոտում շրջակա միջավայրը: Թվում է, թե վերջապես եկել է էկոլոգիական մաքրության պայքարի տոնական օրը, իսկ բնապահպաններն էլ հրաժարվում են անգործությունից: Սակայն դա այդպես չէ: Բնապահպանության բնագավառում միեւ էլ գոյություն են ունեցել խնդիրներ, եւ դրանք լուծման կարոտ են գերբն ամեն օր: Այդ մասին են վկայում հաշվի 12 արդյունաբերական ձեռնարկություններում ընտրովի ստուգումների արդյունքները, որ կատարել են Երքաղխորհրդի բնության եւ շրջակա միջավայրի պահպանության վարչության աշխատողները: Համարյա բոլոր ձեռնարկություններում արձանագրվեցին բնապահպանական նորմերի խախտումներ՝ զտիչ սարքավորումների բացակայություն, անբավարար, ջրի եւ օդի աղտոտման դեպքեր: Մի շարք ձեռնարկություններում բացակայում են բնապահպանական փաստաթղթերը, կամ էլ դրանք ժամկետանց են: Նման անփույթ վերաբերմունքը բնապահպանության խնդիրների լուծման հանդեպ բացատրվում է ոչ միայն ձեռնարկությունների ղեկավարների այդ հարցերի նկատմամբ ունեցած անլուրջ վերաբերմունքով, այլ նաեւ նրանց ֆինանսական ծանր կացությամբ: Չէ որ զտիչ սարքավորումները մեծ գումարներ արժեն: Այնուհանդերձ, Երքաղխորհրդի վերոհիշյալ վարչության պետ Ռուբիկ Քոսեճյանը գտնում է, որ այդ աշխատանքը վաղ թե ուշ պետք է անպայման կատարվի, քանի որ Հայկական ԱԷԿ-ի վերագործարկումը եւ հետագայում է ենթադրում էներգետիկական իրավիճակը բարելավ-

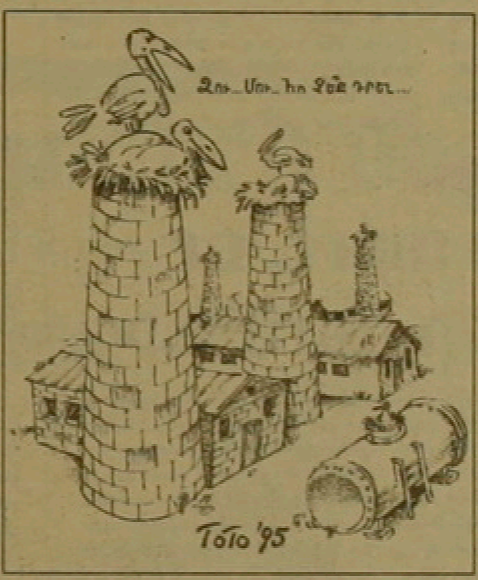

տադրական գործընթացի համար դրանց պատրաստվածության բարձրացման միջոցների իրականացման ուղղությամբ: Իսկ գործող ձեռնարկությունների հանդեպ ավելի խիստ վերաբերմունք է ցույց տրվում ընդհուպ մինչեւ վարչական պատժամիջոցները եւ տուգանքները: Թեեւ, դժվար է համարել «խիստ» երկրում գոյություն ունեցող 10 նվազագույն աշխատավարձերի չափերին համարժեք անգամ ամենաբարձր տուգանքը: Շատ ձեռնարկություններ հաճույքով կվճարեին այդ չնչին տուգանքը, միայն թե չզիջեին համապատասխան միջոցառումների: Ճիշտ է Երքաղխորհրդի հիշյալ վարչությունը եւ շրջակա միջավայրի եւ բնության պահ-

քը, ինչպես դա արվում է, օրինակ, Գերմանիայում: Այդ դեպքում արդեն Հայաստանի քաղաքացին կպահի թուղթը վերցնելով կամ աղբը փողոց շպրտելով առաջ, կմտածի քառասուն անգամ... Այս իմաստով արդեն վաղուց է հասունացել բնապահպանական հարցերն ակտիվորեն քարոզելու անհրաժեշտությունը: Քոսեճյանի ասելով վարչությունը մտադիր է բնակչությանը ուղղել իր քարոզչական գործը. կազմակերպվելու են հեռուստահաղորդումներ, դպրոցներում ուսմնական պարապմունքներ բնապահպանության թեմայով: Վարչության պետը հայտնեց, որ նախապատրաստվում է Երեւանի էկոլոգիական վիճակի բարելավման ծրագրի նախագիծը: Փաստաթղթում մշակված են վերահսկողության մեխանիզմներ ոչ միայն խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկությունների, այլ նաեւ խառատանոցների, ավտոլվացարանների եւ այլաբնույթ ձեռնարկատիրական օբյեկտների նկատմամբ, որոնք եւս վնաս են հասցնում շրջակա միջավայրին: Ըստ ծրագրի, ենթադրվում է քաղաքում ստեղծել հանգստի գոտիներ: Մասնավորապես, նախատեսվում է հատուկ ուշադրություն սեւեռել Հրազդանի կիրճի էկոլոգիական վիճակին եւ կրկին դարձնել այն երեւանցիների սիրված հանգստավայրը: Կա մտադրություն բնապահպանության նախարարության հետ համատեղ նաեւ ստեղ-

ծանգել այդօրինակ փաստերի մասին: Համապատասխան տեխնիկայով հանդերձավորված օպերատիվ խմբերը դեպքի վայր կհասնեն խախտումները վերացնելու համար՝ ընդսմին տուգանք դնելով խախտողի վրա:

Սակայն, այս ծրագիրը հնարավոր է իրագործել միայն բնապահպանության գրագետ կառույցների՝ շրջակա միջավայրի եւ բնության նախարարության, Երքաղխորհրդի համապատասխան վարչության, քաղաքի բնապահպան տեսչության եւ դատախազության համատեղ ջանքերով: Ճիշտ է, այդ ծրագրի իրականացման համար դեռ պետք է միջոցներ հայթայթել: Բացի այդ, զգացվում է տեխնիկայի պակասը: Քանի որ բնապահպանությունը ընդգրկում է միաժամանակ 6-7 ոլորտ, եւ դրանցից յուրաքանչյուրին հարկավոր են մասնագետներ:

Ի դեպ, մեկ այլ, ոչ պակաս կարեւոր նորություն եւս: Երքաղխորհրդի «Էկովարչությունում» այժմ կազմվում է Երեւան քաղաքի բնապահպանական քարտեզը: Դա կարեւոր է, քանի որ այս կամ այն օբյեկտի շինարարությունը կկատարվի, հաշվի առնելով քարտեզում նշված, այսպես ասած, շրջանի «Էկոինդեքսը»:

Այնպես որ այժմ բնապահպանական խնդիրները բազմաթիվ են, թե մասնագետները պնդում են, թե օդը առաջվանից ավելի մաքուր է: Այդ, քանի դեռ մաքուր է, երեւանցիներին խորհուրդ կտայինք. «Տիկնայք եւ պարոնա՛յք, շնչեցեք ավելի խորը, ավելի հաճախ: Քանի դեռ կարող եք»:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱՎԱՐՏԱՀԱՆԴԵՍ

Ղեկավարման եւ կառավարման դասընթացներ՝ ամերիկյան չափանիշներով

1994 թ-ից գործող Ամերիկայի Հայկական Համագումարի հասարակական կազմակերպությունների աջակցման եւ տեղեկատվական միջոցների կենտրոնում երեկ տեղի ունեցավ հերթական ավարտահանդեսը: Արդեն երրորդ անգամ Հայաստանում գրանցված եւս 13 հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ ստացան տասնօրյա դասընթացների վկայականներ: Հայտնի է, որ կենտրոնում հիմնականում ուսուցանվում են ամերիկյան չափանիշներին համապատասխան կառավարում, ինչպես նաեւ արեւմտյան գործընկերների եւ դոնորների հետ համագործակցելու հմտություններ, իսկ ավելի լայն իմաստով՝ հասարակական հարաբերություններ: Այս դասընթացների մասնակիցները նախագծել են մի շարք առաջարկներ եւ քննարկել այն ուղիները, որոնցով կարող են համագործակցել արեւմտյան այլ հասարակական կազմակերպությունների եւ լրագրողների հետ: Կենտրոնի առաջնորդության ներկայացուցիչները ներկայացրել է համառոտ մի ծրագիր ման կանանց առողջապահական օգնության ցուցաբերման համար: Նշենք, որ ներկայացված ծրագրերից 7-ը արժանացել են անհատույց գրանտների, որոնց ընդհանուր ծրագրերի ներդրումները ավելացել են 2000-ական ԱՄՆ դոլար: Դրանց թվում են Գյումրիի Վանաձոր կազմակերպությունը, որը հիմնել է տարեցների բուժական սպասարկման կայան, Վետերանների Ավագանու խորհուրդը, որն աջակցում է Երեւանի 120 վետերանների, եւ Շեն միությունը, որը Գորիսի շրջանի Նորին Խնձորեսկ գյուղում բուժկետի համար մի շենք է վերանորոգում:

Տեղեկացնենք նաեւ, որ Հայաստանում վերջին մեկ տարվա ընթացքում գրանցված հասարակական կազմակերպությունների թիվը 450-ից հասել է 700-ի, որոնցից 150-ը գրանցված են ԱՀՀ-ի հասարակական կազմակերպությունների կենտրոնում: Նրանցից 43-ը արդեն անցել են ղեկավարման եւ կառավարման 10 շաբաթյա դասընթացներ: Դասընթացների ծրագրին անցնելու համար հերթագրված են եւս 70-ը:

Հ. Ա.

Հայ-իտալական «ԻՄԱԿ»

Ֆիրման սեպտեմբերի 2-ին, ժամը 13-ին հրավիրում է Ձեզ Տիգրան Մեծի փ. 59 շենքում իր հյուրընկալ դռները բացող իտալական ապրանքների «ԻՄԱԿ» խանութը, որտեղ ասսորտիմենտի եւ կոլորիտի ընտրության մեծ հնարավորություններ կան:

Կանանց բացարկը կրկին մերժվեց

Արաբկիրի ժողդատարանում օգոստոսի 31-ին վերսկսվեց «Կանայք հայոց աշխարհի» կազմակերպության՝ ԿԸՀ-ի դեմ հարուցած հայցի քննարկումը: Կազմակերպության նախագահ Ժաննա Մանուկյանը կրկին բացարկ հայտնեց ժողդատավոր Սուսաննա Ներսիսյանին մասնավորապես այն պատճառաբանությամբ, թե, հակառակ դատավորի այն պնդումներին, որ հայցվորին ուղարկված 2 ծանուցագրերն անպատասխան էին մնացել, ոչ մի ծանուցագիր չէր ստացել, եւ դա ստուգվել է համապատասխան փոստային բաժանմունքում: Բացարկի մյուս հիմքն այն էր, թե գործը չպետք է քննության առնվեր առանց ԿԸՀ-ի կողմից «Կանայք հայոց աշխարհի» կազմակերպության գրանցումը մերժող որոշմանը կից ներկայացված տեղեկանքի՝ կեղծ եւ անվավեր ստորագրությունների թվի մասին ըստ տեղամասերի(?) թերթիկների:

Դատավորը մերժեց բացարկի հիմքերը, ասելով, որ դատարանի մեղքը չէ, որ ծանուցագրերը տեղ չեն հասել, դատարանի մեղքը չէ, որ ԿԸՀ-ը ժամանակին չի ներկայացրել համապատասխան տեղեկանքը: Տեղեկանքն այսօր առկա է եւ կարելի է առանց ժամանակ կորցնելու անցնել ստորագրությունների ստուգմանը:

Դատարանն այս անգամ էլ անհիմն համարեց բացարկը, եւ Ժաննա Մանուկյանը, հայտարարելով, որ հեշին թվով դատարանին ներկայացված տեղեկանքը չի կարող արդար դատի հիմք ծառայել, հրաժարվեց մասնակցել դատական նիստին:

Հայցադիմումի քննարկումը տեղափոխվեց սեպտեմբերի 8-ին.

Լ. Պ.

«ՍԱՆՏՈՒՐՍ»
ֆիրման առաջարկում է
14 ԱՆՄՈՌԱՆԱԼԻ ՕՐ ԿԻՊՐՈՍՈՒՄ
Բուլղարական «ՍԱՆՏՈՒՐՍ» ֆիրման յուրաքանչյուր երկու շաբաթը մեկ կազմակերպում է ուղիղ թռիչք
ԵՐԵՎԱՆ - ԼԱՌՆԱԿԱ (Կիպրոս):
Զբոսաշրջիկների խմբերն արդեն հանգստանում են արեւաշող Կիպրոս կղզում
Առաջիկա թռիչքները՝ սեպտեմբերի 7-ին
Բարձրակարգ հյուրանոց (ծովից 100մ հեռավորության վրա)
Երկտեղանոց համարներ (հեռախոս, հեռուստացույց, սառնարան, խոհանոց)
3-օրյա էքսկուրսիա (ցանկացողների համար)՝ ՊՈՐՏ - ՍԱՅԻԴ (Եգիպտոս) եւ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ կիպրական օվկիանոսային «Արլանիրե» ջերմանավով:
Ուղեգրի արժեքը $540 + 96.000 դր.
Ֆիրման առաջարկում է նաեւ 2-շաբաթյա հանգիստ Բուլղարիայի «Զոլոտիե Պեսկի» ծովափում
եւ մասնավոր վիլլաներ
Նախէրք առողջարանում:
Վճարումը՝ համարժեք դրամով, կանխիկ կամ փոխանցումով
«ԱՆԻ» հյուրանոց, 512, 523, 530 սենյակ
(ԵՎՐՈՍՏԱՆ-ՈՒՅՈՒՍ ֆիրմա)
Հեռ. 52-42-65, 59-45-12

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԴ

ազգային

– Մինչեւ Սահմանադրության ընդունումը մեզանում բավական բանավեճեր էին գնում դատավորների նշանակովիության սկզբունքի եւ այն գործոնների շուրջ, որոնք պիտի ապահովեն նրա անկախությունը արդարադատություն իրականացնելիս: Այժմ, երբ Սահմանադրությունն արդեն իրողություն է, կուզենայի իմանալ՝ Դուք իսկապես անկախ, միայն օրենքի՞ն եք ենթակա, թե՞ ոչ: Արդյոք դատավորի պաշտոնում հանրապետության նախագահի կողմից նշանակվելը չի՞ ենթադրում, որ դատավորն ուղղակի կախման մեջ է դրվում գործադիր իշխանության բարձրագույն պաշտոնատար անձից:

– Ո՛չ, չի ենթադրում: Սահմանադրության ընդունումից հետո նրա նորմերը պարտադիր են բոլոր քաղաքացիների հիմնական զանգվածի համար կարող է ծանծրալի լինել...

– Բայց Սահմանադրության մեջ խոսվում է դատավորների ծառայողական պիտանելիության ատեստավորման ցուցակների մասին, որոնք ամեն տարի ներկայացվելու են նախագահի հաստատմանը: Հին համակարգի «նոմենկլատուրային» կարգը անջատի հիշեցնող այդ «ցուցակը» Ձեզ չի՞ վախեցնում: Ի՞նչ երաշխիք, որ «աչքից ընկած» որեւէ դատավորի ազգանունը, որն իբրեւ թե նշանակվել է 30–35 տարով, կհայտնվի գալիք տարվա «պիտանելիության» ցուցակում: Մեկ էլ տեսար՝ գործադիր մարմինների կամքը չկատարած որեւէ «անհնազանդ» դատավորի ազգանուն «մոռացան» մտցնել ամենամյա հաստատման ներկայացվող այդ ցուցակի մեջ...

հնացած օրենքի տառով, այլ՝ Սահմանադրությամբ, նրա ոգո՛վ: Իմ պրակտիկայում, այո՛, այս կարճ ժամանակամիջոցում այդպիսի դեպքեր եղել են: Օրինակ, դատավճռության ընթացքում անհրաժեշտություն է առաջացել հարցաքննելու ամբաստանյալի մերձավոր ազգականներին: Գործող օրենսդրությամբ նրանք ցուց մունք տալուց հրաժարվել չեն կարող: Իսկ ահա մեր նոր Սահմանադրությամբ ամրագրված է ամուսնու եւ մերձավոր ազգականների դեմ ցուցմունք տալուց հրաժարվելու քաղաքացու իրավունքը (հոդված 42): Ես դա կիրառե՛լ եմ. դատավճռության ժամանակ մարդուն զգուշացրել եմ, որ նա ցուցմունք տալուց հրաժարվելու սահմանադրական իրավունք ունի, ինչը նրա նկատմամբ քրեաիրավական հետեւանքներ առաջացնել չի կարող:

ԴԻԼԻՋԱՆՅԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄՆԵՐ

«Ամենագլխավորն այն է, որ Սահմանադրությունը գործի...»

Դիլիջանի ժողդատարանի նախագահ Ռոբերտ Պողոսյանը «Ազգի» թղթակցին հարցազրույց տալուց առաջ հարկ համարեց նկատել, որ Սահմանադրության 98-րդ հոդվածի համաձայն դատավորները չեն կարող զբաղվել քաղաքական գործունեությամբ: «Չնայած «Ազգը» քաղաքական ուղղվածություն ունի, դրանից չի հետեւում, որ այս հարցազրույցը Սահմանադրության նշված հոդվածի պահանջների խախտում է: Նախ, դատավորն էլ իբրեւ քաղաքացի իրավունք ունի օգտվել խոսքի ազատությունից, երկրորդ՝ մամուլը, անկախ կուսակցական պատկանելությունից, հասարակական լսարանին հաղորդակցվելու միջոց է, իսկ դա նաեւ իրավական քարոզչությամբ զբաղվելու հնարավորություն է...»: Երբ տաղավարում հայտնեցի այդպիսի նախադասի առթիվ, պրն. Պողոսյանն ասաց. «Յուրաքանչյուր քաղաքացի պետք է իր մեջ մշակի Սահմանադրության հարգանքով առաջնորդվելու ներքին կուլտուրա, երբ կզգա՝ ինքնակարգապահություն, միայն ա՛յդ դեպքում մենք անշեղորեն կընթանք իրավական պետության ստեղծման ճանապարհով...»: Այս խերթ գրելով իր իսկ մտահոգությունը, ավելի քան 25 տարվա դատավորական աշխատանքի փորձ ունեցող զրուցակիցս վերջացնես համաձայնեց, որ միացնեմ լրագրողի իմ ձայնագրիչը...

ցիների ու պաշտոնատարների, նաեւ հանրապետության նախագահի համար: Անդրադառնանք Սահմանադրության այն հոդվածներին, որոնք երաշխավորում են դատավորի անկախությունը: Դրանցում ուղղակիորեն ամրագրված է, որ դատավորների անկախության երաշխավորը, նախ, հանդիսանում է հանրապետության նախագահը...

– Իմ ասածն էլ ա՛յդ է: Ես ուզում եմ, որ դատավորը անկախ լինի ամեն մի, նաեւ՝ նախագահի՛ կամայականությունից, եթե ենթադրենք, որ նա՛ էլ կարող է այդպիսի հակումներ ունենալ: Ի վերջո, նախագահն էլ մարդ է, Աստված չէ...

– Մի շտապեք: Դատավորների նշանակման բավական հստակ եւ ոչ պարզունակ կարգ է նախատեսված (այստեղ զրուցակիցս մանրամասնորեն բացատրեց այդ կարգը, որը բաց եմ թողնում): Սահմանադրության 96-րդ հոդվածը ամրագրում է, որ դատավորը եւ Սահմանադրական «դատարանի անդամը անփոփոխելի են»: Այնուհետեւ նշվում է, որ դատավորը պաշտոնավարում է մինչեւ 65, իսկ Սահմանադրական դատարանի անդամը՝ մինչեւ 70 տարին լրանալը: Նրանց լիազորությունները դադարեցվում են միայն Սահմանադրությամբ եւ օրենքով նախատեսված դեպքերում ու կարգով: Հոդվածը չի սահմանում այն տարիքը, որից սկսած անձը կարող է դատավոր նշանակվել: Դա կկանոնակարգվի դատարանակազմության մասին օրենքով, որը դեռ պետք է ընդունվի: Եթե այդ օրենքով սահմանվի, ասենք, որ դատավոր կարող է նշանակվել 25 կամ 30 տարին լրացած անձը, ապա դա նշանակում է, որ նա կարող է պաշտոնավարել 30–35, Սահմանադրական դատարանի անդամը՝ նույ նիսկ 40 տարի: Իսկ որքա՞ն է պաշտոնավարում հանրապետության նախագահը՝ 5 տարի, եւ անընդմեջ կարող է առաջադրվել ու ընտրվել միայն երկու ընտրաշրջան: Այս պարագայում էլ ի՞նչ «կամայականության» մասին կարող է խոսք լինել: Սահմանադրությամբ որեւէ դատավորի կախվածությունը հանրապետության նախագահից՝ ուղղակի հնարավոր չէ: Ես չեմ ուզում մասնագիտական վերլուծություն կատարել, դա ծեր ընթեր

– Սահմանադրությունից չի հետեւում, որ արդեն նշանակված եւ աշխատող դատավորների ազգանունները ամեն տարի պիտի հայտնվեն այդ ցուցակում: Դա, կարծում եմ, ազատված տեղերին է վերաբերում, դատավորների խախտումները, կոչումների շնորհմանը եւ այլն: Այնպես որ, «մոռանալու» մասին խոսք լինել չի կարող: Այլապես դա կնշանակեր դատավորի պաշտոնանկություն, որը կարգավորվում է սահմանադրական ա՛յլ նորմերով եւ առավել հստակ ծավալումներ կստանա դատարանակազմության մասին նոր օրենքով...

– Իսկ եթե միտքը ե՞ս դուրս գամ, եւ ոչ թե Դուք: Քի՞չ ենք տեսել՝ Սահմանադրության մեջ մի բան է գրված, իսկ կյանքում մի այլ բան է իրականացվում, ընդսմին՝ վկայակոչելով նույն այդ Սահմանադրությունը, որն ամեն մեկը, առավել եւս՝ պետության բարձրագույն ղեկավարությունը, մեկնաբանում է յուրովի, այնպես, ինչպես իրեն է ձեռնտու...

– Դրա համար էլ ասում եմ՝ ամենագլխավորը հիմա այն է, որ Սահմանադրությունը գործի, դառնա ոչ միայն աշխատող փաստաթուղթ, այլեւ՝ յուրաքանչյուրիս կյանքի ու գործունեության ելակետը: Պետք է սպասել, որ այդ առթիվ ընդունվեն Սահմանադրությունից բխող բոլոր օրենքները, ձեւավորվի անհրաժեշտ օրենսդրական դաշտը: Դա տեւական ժամանակ կպահանջի, մինչդեռ Սահմանադրությունն ուղղակի գործողության ուժ ունի, հետեւաբար՝ պետք է կիրառվի անհապա՛ղ, ուր որ այդ կարելի է...

– Ձեր պրակտիկայում այդպիսի բան եղե՞լ է: Դուք չէ՞ որ առաջնորդվում եք քրեական ու քաղաքացիական դատավարության գործող օրենսդրությամբ, որոնցում, համաձայնեք, դեռ շատ բան պետք է վերանայվի ու համապատասխանեցվի ներկա Սահմանադրությանը: Այս հակասությունից ինչպե՞ս եք գլուխ հանում:

– Օրենքները Սահմանադրությանը համապատասխանեցնելն իսկապես կենսական անհրաժեշտություն է: Բայց եթե դու դատավոր ես եւ տեսնում ես, որ գործող օրենսդրական նորմը ուղղակիորեն հակասում է Սահմանադրությանը, ապա պարտավոր ես առաջնորդվել ոչ թե արդեն

Ուրիշ օրինակներ էլ կան, խոսքս այդպիսի ակնհայտ բաների մասին է, որը տեսնելն այնքան էլ դժվար չէ: Մի խոսքով՝ Սահմանադրությունն արդեն ընդունված է, եւ այն լիովին համապատասխանում է միջազգային չափանիշներին: Եկեք, ուրեմն, ո՛չ թե դատողություններ անենք այս կամ այն դրույթի մասին, այլ՝ առաջնորդվենք նրա նորմերով: Քաղաքակիրթ ազգ ու իրավական պետություն դառնալու միակ ճանապարհը դա՛ է: Սահմանադրությունը կատարելագործելու, առանձին հոդվածներ փոխելու կամ մեկնաբանելու հոգսը թողնենք նրանց, ում ի պաշտոնե դա վերաբերում է՝ օրենսդիրներին:

– Ձեր այդ հորդորը հարկ է հասցեագրել նախեւառաջ պետական պաշտոնյաներին, մեծից փոքր: Շարքային քաղաքացուն ի՞նչ: Եթե նա Սահմանադրության պահանջներով ապրել չուզենա էլ՝ կհարկադրե՛ն: Իսկ ա՛յ, պետական պաշտոնյաները Սահմանադրությունը շրջանցելու շատ ավելի լայն հնարավորություններ ունեն, էլ չխոսելով հին իներցիայի մասին: Թող առաջին հերթին նրանք հարգեն Սահմանադրությունը, սկսած... Ձեզանի՛ց:

– Այո՛, ինձնից, մեզնից յուրաքանչյուրի՛ց, ամեն մի քաղաքացո՛ւց: Որովհետեւ աշխարհի ամենալավագույն Սահմանադրությունն էլ, ի վերջո, իրական ուժ է ձեռք բերում այն ժամանակ, երբ դառնում է սլյալ հասարակության յուրաքանչյուր անդամի գիտակցության փաստը, գործունեության հիմքը: Ուստի Սահմանադրության բոլոր նորմերի հետեւողական եւ անվերապահ կիրառումը պետք է դառնա յուրաքանչյուր քաղաքացու, առավել եւս՝ պաշտոնատար անձի պարտքն ու պարտականությունը:

– Տա՛ Աստված: Թեեւ ես Ձեզ նման հիացած չեմ Սահմանադրությամբ, բայց լիովին համաձայն եմ, որ նրա նորմերին պետք է ենթարկվել, դրանք կիրառել: Իսկ այն հոդվածները, որոնք հետագայում կենսունակություն չեն բերի, պետք է փոխվեն: Թեեւ, անշուշտ, դա էլ պիտի արվի նորկա Սահմանադրությամբ ընձեռվող շրջանակներում: Կարծում եմ, գոնե այստե՛ղ մենք դաշնակիցներ ենք...

ՌՈՒԶԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱՐՁԱԳԱՆՔ ՍՓՅՈՒՌՔԷՆ

Նշմարուող թերութիւններ Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրութեան մէջ

Ըստ երեւոյթին չէ, որ պիտի արտայայտենք Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրութեան. համաձայն այդ առնչութեամբ մասնագէտներ եւ իրաւագէտ անձեր իրենց դիտողութիւնները կատարել են:

Եղած թերութիւնները, ինչ որ մենք նկատի ենք առնելու, դժուար փարչական եւ կամ բառացիի թերացումներ են եւ զարմանալի են՝ ինչո՞ւ նկատի չեն առնուած Սահմանադրութեան կազմողները:

Մեր նշմարած թերութիւններն են.

1-Յօդուած 37. «Ազգային փոքրամասնութիւններին պատկանող քաղաքացիները ունեն իրենց աւանդոյթների պահպանման, լեզուի եւ մշակոյթի զարգացման իրաւունք»:

Հարցը համայն աշխարհում գործածուած կրօնական փոքրամասնութիւնների մասին է. հետեւաբար, երբ խնդիրը վերաբերում է Հայաստանում ապրող ասորի, եւ այլն, յոյն եւ խլամ տարրին, փոքրամասնութիւնները առանձնաբար, պէտք պահեն իրենց կրօնն ու դաւանանքը եւ յարմար կը լինէր որ լեզուի եւ մշակոյթի հետ նկատի առնուէր եւ արձանագրուէր նաեւ կրօնի եւ դաւանանքի պահպանման ու զարգացման իրաւունքը:

2-Յօդուած 48. «Արգելւում է իրաւունքների եւ ազատութիւնների օգտագործումը սահմանադրական կարգը բռնի տապալելու, ազգային, ռասայական, կրօնական ատելութիւն բորբոքելու, բռնութիւն եւ պատերազմ քարոզելու նպատակով»:

Ի՞նչ է նշանակում այստեղ կրօնական ատելութիւն բորբոքել, մանաւանդ որ կրօն ասելով, դաւանանքը չէ, որ հասկանում ենք, քրիստոնեաներ միմեանցից դաւանանքով են տարբերւում, եւ բնական է, որ պարբերաբար դաւանական վէճեր կարող են ծագել, մտորումին բացայայտելու համար բողոքականի, կաթոլիկի եւ հայ Եկեղեցու տարբերութիւնը: Կրօնական ատելութիւնը, քրիստոնեայի եւ իսլամի հարց է եւ ինչքան ճիշդ է որ նման մէկ խնդիր տեղ գտնէր պետական սահմանադրութեան մէջ եւ ներքին ապահովութեան շարքին դասւէր:

3-Յօդուած 49, երկրորդ մաս. «Հանրապետութեան Նախագահը Հանրապետութեան անկախութեան, տարածքային ամբողջականութեան եւ անվտանգութեան երաշխաւորն է»: Աւելի ճիշդ պիտի լինէր անշուշտ գրել Հանրապետութեան Նախագահը «նախագահն է եւ երաշխաւորողը»:

4-Յօդուած 50 ը անդրադառնում է Հանրապետութեան Նախագահի ընտրութեան եւ ասում է, որ «Նախագահը ընտրւում է Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիների կողմից՝ հինգ տարի ժամկետով: Հանրապետութեան Նախագահ կարող է ընտրուել երեսունհինգ տարին լրացած, վերջին տասը տարում Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացի հանդիսացող, վերջին տասը տարում Հանրապետութիւնում մշտապէս բնակուող եւ ընտրական իրաւունք ունեցող իւրաքանչիւր ոք»:

Այստեղ հարցը խրախուսիչ ոճի վրայ է, քանի որ Հայաստանում գոյութիւն ունեն կրօնական կամ ազգային փոքրամասնութիւններ, հետեւաբար խրախուսիչ ոճի փոխան պէտք գրուէր խրախուսիչ հայ: Իսկ ընտրական իրաւունքը վերաբերում է ենթակայի բնական յանգման չունենալու եւ կամ դատարանով իր յանգանքի համար դատապարտուած չլինելուն:

5-Յօդուած 63. «Ազգային Ժողովը կազմուած է հարիւր երեսունմէկ պատգամաւորից»: Ինչո՞ւ: Բոլորին ծանօթ է որ Ազգային Ժողովը, այսինքն խորհրդարանը կազմւում է ժողովրդի թուի համաձայն, նկատի է առնում ժողովրդի թիւը եւ այնքան հազարի դիմաց մէկ պատգամաւոր է ընտրւում: Նախատեսուած է նաեւ ազգային կամ կրօնական փոքրամասնութեան ներկայացուցիչը Ազգային Ժողովում եւ նրանք եւս իրենց ներկայացուցիչն ունենում են, համաձայն իրենց թուի չի նախատեսուել նաեւ, որ Ազգային Ժողովը երկսեռ պէտք լինի, ակնարկ չկայ այս մասին:

6-Յօդուած 76. «Ազգային Ժողովը կառավարութեան ներկայութեամբ հաստատում է պետական բիւջէն»:

Յարմար է որ գրուէր. «Նախագահը Ազգային Ժողովին է ներկայացնում կառավարութեան բիւջէն, նախարարների ներկայութեամբ»:

7-Յօդուած 79. «Ազգային Ժողովի նախագահը վարում է նիստերը, տնօրինում է Ազգային Ժողովի նիւթական, ֆինանսական միջոցները, ապահովում նրա բնականոն գործունէութիւնը»:

Այստեղ նկատի չի առնել որ ո՞վ է գործադրում Ազգային Ժողովի որոշումները, հետեւաբար պէտք աւելացնել նաեւ «եւ գործադրում Ազգային Ժողովի որոշումները»: Իսկ նիւթականի եւ ֆինանսականի տարբերութիւնը ի՞նչ է, մեզ համար յստակ չէ:

8-Յօդուած 81. «Ազգային Ժողովը Հանրապետութեան Նախագահի առաջարկութեամբ

1) Յայտարարում է համաներում»:

Ի՞նչ է նշանակում համաներում: Թխամոլ եւ անյարմար բառ է:

9-Յօդուած 86-ում եւս չի նախատեսուել թէ ո՞վ է գործադրում կառավարութեան որոշումները:

10-Յօդուած 92 ի երկրորդ մասը հարցը դատական իշխանութեան մասին է. «Հայաստանի Հանրապետութիւնում գործում են նաեւ տնտեսական, զինուորական, ինչպէս նաեւ օրէնքով նախատեսուած այլ դատարաններ»:

Ի՞նչ է նշանակում տնտեսական դատարան:

11-Յօդուած 105. «Համայնքներում իրականացւում է տեղական ինքնակառավարում»: Յօդուածի շարունակութեան մէջ եւս գործածուում է համայնքը: Համայնք բառը բառարանային տարբեր իմաստ կարող է ունենալ, բայց երբ համայնք բառն է գործածւում, այս առնչութեամբ նշանակւում է ազգային կրօնական փոքրամասնութիւն եւ յատկանիշ առում ենք. Պարսկաստանի հայ համայնքը, Լիբանանի հայ համայնքը, Սուրիայի հայ համայնքը եւն.: Հետեւաբար, յօդուածներում գործածուած համայնք բառն իր իմաստը չի տալիս: Յօդուած 104-ում եւս ասում է. «Հայաստանի Հանրապետութեան վարչատարածքային միաւորներն են մարզերը եւ համայնքները: Մարզերը կազմուած են գիւղական եւ քաղաքային համայնքներից»: Համայնքի փոխարէն ուրիշ մէկ տարազ նկատի պէտք է առնուէր:

Ինչպէս նկատել տուեցինք, պարզ մի քննարկումութեան որպէս արդիւնք վերոյիշեալ թերութիւնները նկատեցինք Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրութեան մէջ, գուցէ այն թերութիւնները կենսական եւ կարեւոր չեն Սահմանադրութիւնը կազմողների համար, բայց հնարաւոր էր կանխել եւ Սահմանադրութիւնը զերծ պահել նման թերի բառերից:

ԱՐՏԱԿ ԱՐԵՎՇԱՏՅԱՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ
Առաջնորդ Թեհրանի հայոց թեմի

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Միջազգային

1933 թ. Գերմանիայում Հիտլերն անցավ իշխանության գլուխ:

Արեւմտյան ժողովրդավարական պետությունների եւ Խորհրդային Միության փոխադարձ անվստահության ու անհամաձայնության մթնոլորտում ֆաշիզմի եվրոպայի կենտրոնում աստիճանաբար ուժ էր հավաքում:

Գերմանիայի նվաճողական նկրտումների առաջ նախապես լայն փառեցին Անգլիան եւ Ֆրանսիան, որոնք Մյունխենյան գործարքով (1938 թ. մարտ) ֆաշիստական Գերմանիային զիջեցին իրենց բարեկամին Չեխոսլովակիային: Գերմանական զորքերը ներխուժեցին Լեհաստան եւ կարճ ժամանակում պարտության մատնեցին լեհական բանակին, հաղթական ընթացքով անցան ԽՍՀՄ-ի հետ օգոստոսի 23-ի պայմանագրով նախատեսված բաժանարար գիծը (Պիսա-Նարեւ-Վիսլա-Սան): 17 օր հետո լեհական սահմանն անցան խորհրդային զորքերը: Պայմանավորվածությունը խախտելու կասկածը խորհրդային կառավարությունը գերմանացիներին հասկացնել տվեց, որ կհամաձայնի բաժանարար գծից արեւելք ընկած լեհերով բնակեցված Լյուբլինի վոյեվոդությունը, Վարշավայի վոյեվոդության մի մասը մինչեւ Բուգ գետը զիջել էր լուծել հարաբերական բանակցությունների ու խորհրդակցությունների միջոցով: Ֆինլանդիայի հետ պատերազմը շատ բանի նստեց Խորհրդային Միության վրա: Խիստ ընկավ նրա միջազգային հեղինակությունը: Վաստակած հարաբերությունները Անգլիայի ու Ֆրանսիայի հետ: ԽՍՀՄ-ը հեռացվեց Ազգերի լիգայից: Պատերազմը ցույց տվեց խորհրդային բանակի թուլությունը, պարզ դարձավ, որ նա պատրաստ չէ ժամանակակից պատերազմներ վարելու:

Եվրոպայում իր նվաճողական գործողություններում շատ արագ էր գործում Գերմանիան: 1940 թ. գրավեց Դանիան, Նորվեգիան, Հոլանդիան, Բելգիան, անգլիացիներին դուրս քշեց Ֆրանսիայի հյուսիսից, պարտության մատնեց ֆրանսիական բանակին եւ այլն:

Խորհրդային մամուլում այդ գործողությունները ուղեկցվում էին ողջույնի պաշտոնական միջոցառումներ ու ֆաշիստական Գերմանիայի «խաղաղասիրական ձգտումներ»: ԽՍՀՄ կառավարությունը մեկը մյուսի ետեւից ընդունում էր ինքնավարման հեռագրեր է ուղարկում Բեռլին Վարշավայի գրավման, Նորվեգիան, Դանիան գրավելու, Ֆրանսիային, Բելգիային, Հոլանդիային պարտության մատնելու համար:

Ֆաշիզմի եւ կոմունիզմի սիրախաղը երկար չտեւեց: 1940 թ. ամռանը մերձբալթյան հանրապետություններում վերականգնվեց խորհրդային իշխանությունը, սեպտեմբերի վերջին ԽՍՀՄ-ի կազմի մեջ մտցվեց Բեսարաբիան եւ Հյուսիսային Բուկովինան: Եվ այդ ամենը տեղի ունեցավ ընդդեմ Գերմանիայի կառավարող շրջանների կամքի: Բարեկամների հարաբերությունները սկսեցին կտրուկ վատթարանալ: 1940 թ. սեպտեմբերի 27-ին Գերմանիայի, Իտալիայի եւ Ճապոնիայի միջեւ կնքվեց եռյակի պայմանագիր: Հարաբերությունները պարզելու համար 1940 թ. նոյեմբերին Բեռլին մեկնեց Մոլոտովը: Բանակցություններում երկու կողմերի դիրքերը չհամընկան իրար: Ռիբենտրոպը Մոլոտովին առաջարկում էր միանալ եռյակի պայմանագ-

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Աշխարհը բոցերի մեջ

56 տարի առաջ այս օրը՝ սեպտեմբերի 1-ին, պայթեց երկրորդ աշխարհամարտը

րին եւ մասնակցել բրիտանական կայսրության բաժանմանը համաձայնելով ԽՍՀՄ-ի շահերի գոտի ճանաչել մինչեւ Պարսից ծոց եւ Խաղաղ օվկիանոս ընկած տարածքները: Մոլոտովը մերժեց այդ առաջարկները, եւ պարզ դարձավ, որ Խորհրդային Միությունը դիվանագիտական ճակատում պարտություն է կրել: Բարեկամներն իրենց դիմակները դեն նետեցին: 1940թ. նոյեմբերին պայմանագրին միացան Հունգարիան, Ռումինիան եւ Սլովակիան, իսկ 1941թ. փետրվարին Բուլղարիան: 1941թ. դեկտեմբերի 18-ին Հիտլերն ստորագրեց թիվ 21 հայտնի «Բարբարոսա» պլանը: 1941թ. ապրիլին գերմանական զորքերը մտան Հարավսլավիա: Պատերազմի հրդեհը մոտենում էր ԽՍՀՄ-ի սահմաններին:

Բազմաթիվ անհերքելի փաստերի ու հետախուզական հաղորդումների ճնշման տակ խորհրդային կառավարությունն ի վերջո փորձեց ստուգել Հիտլերի մտադրությունը: 1941 թ. հունիսի 14-ին հրապարակվեց ՏԱՍՍ-ի հայտնի հաղորդագրությունը: Բեռլինը լռությամբ պատասխանեց հայտարարությանը:

Վերջին պահին խորհրդային կառավարությունն ի վերջո որոշում ընդունեց արեւմտյան ռազմական օկրուգների զորքերը մարտական պատրաստության բերելու: Դիրեկտիվն օկրուգների հրամանատարությանը հանձնվեց հունիսի 22-ի գիշերը, ժամը 1:30-ին: Բայց արդեն ուշ էր: Կապի ու պատրաստ ֆաշիստական բանակը միայն ազդանշանի էր սպասում սահմանն անցնելու:

ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆ,
ՀԳԱԱ պատմության ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող

տով գերմանացիները Լեհաստանից պահանջեցին իրենց հանձնել նաեւ Դանցիգը (Գդանսկ) քաղաքը եւ ճանապարհ լեհական միջանցքով կապվելու քաղաքի հետ:

Գերմանական կառավարող շրջանների նվաճողական գործողությունների ի վերջո սթափեցրեց Անգլիայի եւ Ֆրանսիայի ղեկավարներին եւ նրանք սկսեցին եք փնտրել դուրս գալու այդ վիճակից:

1939 թ. օգոստոսի 11-ին, առանց անհրաժեշտ լիազորությունների, Մոսկվա ժամանեցին անգլիական ու ֆրանսիական զինվորական պատվիրակությունները խորհրդային կողմի հետ բանակցություններ վարելու ռազմական կոնֆերենցիայի շուրջ:

Բանակցությունները ձգձգվեցին եւ կոնֆերենցիան չկնքվեց երկու կողմերի շահագրգռվածության պակասի պատճառով:

Խորհրդային Միության արտաքին գործերի ժողկոմ Վ. Մ. Մոլոտովը արդեն պատրաստված էր Գերմանիայի հետ կնքել հարձակման չհարձակման դաշինք: Այս պայմանագիրը ստեղծեց Խորհրդային Միության միջազգային հեղինակության վրա: Չէ՞ որ տարիներ շարունակ Խորհրդային Միության հաղթությունն իր ժողովրդի մեջ ներարկում էր, որ ֆաշիզմը պատերազմ է, ֆաշիզմը անբարոյականություն է, ֆաշիզմը համաշխարհային իմպերիալիզմի հարվածային ուժն է, եւ այժմ հանկարծ համաձայնություն ու համագործակցություն ֆաշիզմի հետ:

Խորհրդա-գերմանական չհարձակման դաշինքը կնքվեց 1939 թ. օգոստոսի 23-ին:

Պայմանագրի կնքումից մեկ շաբաթ անց, սեպտեմբերի 1-ին գերմա-

ցել, երբ Գերմանիան համաձայնի ԽՍՀՄ-ի ազդեցության գոտի ճանաչել Լիտվան (օգոստոսի 23-ի պայմանագրով դա չէր նախատեսվել): «Բարեկամների» անմիջապես համաձայնության եկան եւ սեպտեմբերի 28-ին ստորագրեց պայմանագրին կից նոր արձանագրություն, որով Արեւելյան Եվրոպան ազդեցության շրջանների բաժանվեց Մոսկվայի եւ Բեռլինի միջեւ:

Սեպտեմբերի 28-ից հետո սկսվեցին խորհրդա-գերմանական կապերն հարաբերությունները: Երկուսն էլ իրենց ձեռքերին ազատություն տվեցին եւ փոքր հարեւանների նկատմամբ հարաբերությունները սկսեցին պարզել ուժի եւ վերջնագրի լեզվով: ԽՍՀՄ-ն այդպես վարվեց Ֆինլանդիայի հետ սահմանային վեճում, երբ այն կարե-

ՎԱՃԻՆԳՏՈՆ

Աստվածների ճակատի պայծառատեսները

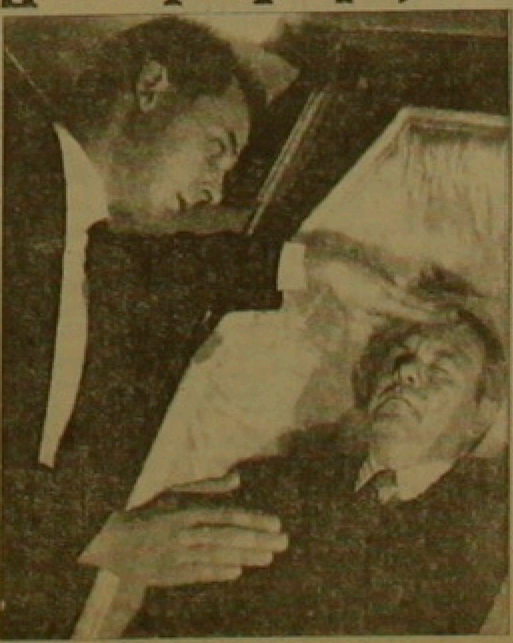

Ավելի քան երկու տասնամյակ առաջ ամերիկյան հետախուզությունն սկսեց իրականացնել «սիմուլյատիվ» ծրագիր, որի մասին է պատմում Բրիտանիայի հեռուստատեսությամբ վերջերս ցուցադրված «Իրական գաղտնի զորքեր» փաստագրական ժապավենը: Այնտեղ բերված են «տարօրինակ պատերազմի» բեմ ժամանակաշրջանում սկսված հետախուզական գաղտնի պատերազմի բազմաթիվ դրվագներ: Միացյալ Նահանգների գրեթե երկու տասնյակ հետախուզական գերատեսչություններ ուղղակիորեն մասնակցել են այն հոգեբանական գիտափորձերին, որոնք չափազանց լայն պատասխանատվության էին զգում խորհրդային ընդդիմախոսի եւ առավելն հետին Կոնգրեսում:

Դատելով ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախարարության հետախուզական վարչության վերջերս գաղտնազերծված որոշ փաստաթղթերից, պայծառատեսների բրիգադներն սկսել էին հայտնվել այն ժամանակ, երբ Վաշինգտոնը համոզվել էր, որ «պարահոգեբանական» բնագավառում Խորհրդային Միությունից ԱՄՆ-ի հետ մնալը իր կարող է նպաստային

փորձերի հետաքրքրության համար: Հիշյալ հետախուզական վարչության 1972 թ. փաստաթղթերի համաձայն, ԽՍՀՄ-ն այնժամ էր առաջադիմել այդ բնագավառում, որ «վաղ, թե ուշ Մոսկվան հնարավորություն կունենա. ա) հեռվից պարզել մեր գերգաղտնի նյութերի պարունակությունը, մեր զորքերի ու ռազմանավերի տեղաշարժերը, մեր ռազմական օբյեկտների գտնվելու վայրը, բ) ազդել մեր զինվորականների եւ քաղաքացիական ղեկավարների մտքերի վրա, գ) սպանություն վրա հարուցել ամերիկացի պաշտոնական գործիչներից յուրաքանչյուրի մահը, դ) շարքից հանել ամերիկյան ամեն տեսակ ռազմական տեխնիկա ու սարքավորումներ, այդ թվում տիեզերանավեր»:

Նման նախազգուշացումից հետո գիտափորձերի համար առատ միջոցներ տրամադրվեցին, հիմնակա-

նում ենթագիտական հետախուզական վարչության ջանքերով: Իհարկե, կային բազմաթիվ կասկածամիտներ, բայց բերված փաստությունը ցույց չեղավ պատվեց «հեռատեսության» առաջին իսկ սեանսների սենսացիոն արդյունքների շնորհիվ: Հաջողվեց տեղից չշարժվելով «բացահայտել» ազգային անվտանգության գործակալության մասնաճյուղերից մեկի հույժ գաղտնի հարկաբաժիններից մեկը. պայծառատեսները ոչ միայն նկարագրեցին ոչ միայն այդ հարկաբաժինների տեսքը եւ տեղակայված սարքավորումները, այլեւ պարզեցին այդ մասնաճյուղում պահվող գաղտնի գործերի ծածկագրերը:

Յիշյալ հեղինակների գնահատումների համաձայն, «ուժ» խախտինգիս կիրառվել է հազարավոր հետախուզական եւ ռազմական գործողություններում, մասնավորապես 1989 թ. ԱՄՆ-ի Պանամա ներխուժելուց հետո այդ երկրի բռնապետ Նորիեգային

որոնելիս, 1986 թ. Լիբիան ռմբակոծելուց առաջ, որոնց թիրախը Քադաֆին էր, Մերձավոր Արեւելքում ահաբեկիչների կողմից պատանդների առեւանգման հետ կապված բազմաթիվ դեպքերի ժամանակ, թմրաբեռների մաքսանենգության բացահայտման գործողությունների ընթացքում եւ, իհարկե, նախկին Խորհրդային Միության տարածքում միջուկային, քիմիական ու կենսաբանական զենքի օբյեկտների տեղադրությունը պարզելիս:

Սակայն 80-ական թթ. վերջերին այդ ծրագիրն սկսեցին կրճատել: Ֆինանսավորումը հասցվեց նվազագույնի, իսկ ծրագրին առնչվող բազմաթիվ փաստաթղթեր ոչնչացվեցին: Այդուհանդերձ, «հեռատեսությունը» վերջնականապես չքացավ: Ինչպես գտնում են ծրագրի նախկին ու ռուս մասնակիցներ, մասնավորապես պայծառատեսներ, նրանցից շատերն առայժմ էլ են եղել, բայց գիտափորձերը այնուամենայնիվ շարունակվել են: «Հեռատեսությունը» ունի բազմաթիվ հակառակորդներ, բայց նաեւ բարեկամներ:

«ԻԶՎԵՍՏԻԱ»
29 օգոստոսի

ՏԱՐԱԾՔ

Դեմիրելը նոր նամակ է առաքել Ֆահդ թագավորին

Ստամբուլի «Մարմարա» հաղորդում է, որ Սաուդյան Արաբիայի եւ Թուրքիայի միջեւ ծագած լարվածությունը գնալով սրվում է: Պրոֆեսոր Նեւզադ Յալչընթաշը Ջիդդե գործուղվեց որպես Թուրքիայի ներկայացուցիչ: Մինչ Թանսու Չիլլերն իրեն էր վերագրում ներկայացուցիչ ուղարկելու նախաձեռնությունը, նախագահ Դեմիրելն ասաց, որ Յալչընթաշը իր ներկայացուցիչն է եւ նրա միջոցով նոր նամակ է առաքել Ֆահդ թագավորին եւ խնդրել, որ թուրք դատապարտյալների նկատմամբ կայացված մահվան դատավճիռը փոխվի ցմահ բանտարկությամբ: Դեմիրելը տեսակցել է Սաուդյան Արաբիայում գլխատման ու մահվան դատապարտված թուրքերի ընտանիքների հետ: Վերջիններս նախագահին թախանձեցին, որ նա ավելի մեծ ճիգ թափի մահվան դատապարտվածներին փրկելու համար: Դեմիրելը հայտնեց, որ ինքը նախկինում էլ էր նամակ առաքել Արաբիայի թագավորին, իսկ վերջին նամակով խնդրել է մահվան դատավճիռը փոխել ցկյանս բանտարկությամբ եւ հանցագործներին ուղարկել Թուրքիա՝ դատավճիռը կրելու: Նա վարագուրություն որակեց գլխատումները, եւ դրանք մահմեդական կրոնին վերագրելը սխալ է:

«Թյուրքիյե» թերթը խանդավառվելով Յալչընթաշի ներկայացուցիչ ընտրվելու առթիվ, գրում է, որ նրա ջանքերը տվել են առաջին պտուղները. ճիշտ է, օգոստոսի 19-ին գլխատում կատարվել է, սակայն դա եղել է պակիստանցի, իսկ թուրքերի գլխատումը հետաձգվել է, «եւ դա արդեն լավ է», գրում է թերթը:

ՆՏ

Իրան. Արժեքավոր պատմական իրեր են առգրավվել մաքսանենգներից

ԻՌՆԱ լրատու գործակալությունը Խոռամաբադից (Իրան) հաղորդում է, որ այդ արեւմտյան նահանգի Կորդաշտ շրջանում Աքեմենյան հարստությանը (մ. թ. ա. 550-330) պատկանող մի քանի արժեքավոր իրեր են առգրավվել մաքսանենգներից, որոնք կապ են ունեցել արտօրինի տեղումներ կատարող մի ընկերության հետ: Թանկարժեք իրերից մեկը եղել է 10 սմ տրամագծով, 22 սմ լայնությամբ եւ 50 սմ բարձրությամբ մարդու արձանիկ, որը պատրաստված է գրանիտից եւ մասնագետների գնահատումով արժե 150 միլիոն ռիալ: Այս մասին է գրել «Թեհրան թայմզ» թերթը:

Հ. Օ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ
Մշակույթ

Ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք «Ազգի» էջերում, սեպտեմբերի 13-21-ը Մոսկվայում կանցկացվեն «Հայաստանի մշակույթի օրեր»: Այսօրվանից արդեն Մոսկվայի կենտրոնական փողոցներում

Մոսկվայում հայ մշակույթի օրերին՝ 3 ցուցահանդես

«Հայաստանի մշակույթի օրեր. սեպտեմբեր 13-21» վերնագրով գունավոր ազդագրեր են փակցվում, որից 3-ը տեղեկացնում են կազմակերպվող ցուցահանդեսների մասին: Ցուցահանդեսային կենտրոնի տնօրեն Կարեն Խաչատրյանը անցկացվելիք հայկական օրերի ցուցահանդեսային մասի կազմակերպիչ-պատասխանատուն է: Գնահատելով ձեռնարկը նա կարեւոր համարեց հասկացնել Մոսկվայում մեր ներկայությունը. որովհետեւ այնտեղ ցուցադրվել, ներանձնում է աշխարհի հայացքը բեւեռել իր վրա: Ցուցահանդեսի կազմակերպչական աշխատանքները սկսվել են մարտ ամսից, չնայած պարոն Խաչատրյանի ասելով, սովորաբար նման աշխատանքը 3 տարում է նախապատրաստվում: Ցուցահանդեսի ծախսերը հոգում է մոսկովյան կողմը:

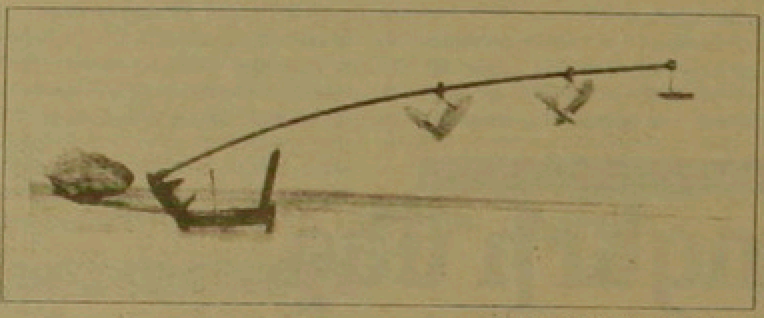

Համլետ Հովսեփյան. 1995 թ.

Առաջին ցուցահանդեսը, որ կրում է «Երկիր եւ մարդ» անունը, ներկայացնելու է 13 լուսանկարիչների մոտ 100 աշխատանք:

Ցուցահանդեսը բացվելու է Ֆոտոկենտրոնում եւ տեւելու է սեպտեմբերի 13-ից 21-ը. ընդգրկելու է Վահան Քոչարի, Պողոս Պողոսյանի, Գեւորգ Ավագյանի, Հերբերտ Բաղդասարյանի, Վարուժան Նազարեթյանի, Մխիթար Խաչատրյանի, Վռամ Հակոբյանի, Զավեն Խաչիկյանի, Ռուբեն Մանգասարյանի, Զավեն Սարգսյանի եւ այլոց տարբեր տարիների լուսանկարչությունը:

Երկրորդ ցուցահանդեսը «Ժամանակակից արվեստ. 1980-95 թթ.» անունով, բացվելու է Նկարչի կենտրոնական տանը եւ տեւելու է սեպտեմբերի 19-ից հոկտեմբերի 3-ը: Ցուցահանդեսի համադրողը Արման Գրիգորյանն է: Ներկայացվելու են 40 հեղինակի (Ազատ, Մհեր Ազատյան, Համլետ Հովսեփյան, Արման Գրիգորյան, Վարուժան Վարդանյան, Մկրտիչ Մաթեւոսյան, Գրիգոր Խաչատրյան, Վահան Ռոմելյան, Սեւ, Գոհար Մանոյան, Կարինե Մացակյան, Դավիթ Կարեյան եւ այլն) 70 ստեղծագործություն:

Մարտիրոս Սարյանի վաղ շրջանի գործերը («Հեքիաթներ եւ երազներ») ներառող երրորդ ցուցահանդեսը բացվելու է Տրետյակովյան պատկերասրահում: Այն ներկայացնելու է Ազգային պատկերասրահի եւ Սարյան տուն-թանգարանի տնօրեն, արվեստաբան Շահեն Խաչատրյանը: Բացի Մոսկվայում հայ մշակույթի օրերի մասին պատմող 1 ընդհանուր բուկլետից, այսօր արդեն պատրաստ կլինի լուսանկարչությունը ներկայացնող առանձին բուկլետը:

Ա. Հ.

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

Շեքսպիրի «Սոնետների» եւս մեկ թարգմանություն

Հայ շեքսպիրագիտությունը հարստացավ եւս մեկ գրքով. օրերս լույս տեսավ Վիլյամ Շեքսպիրի «Սոնետներ» գրքույկը Գեւորգ Էմինի թարգմանությամբ: Շեքսպիրի սոնետների հայերեն բազմաթիվ թարգմանություններ են արվել բնագրից, բայց առանձին գրքով լույս են տեսել 1961-ին Դավիթ Դավթյանի եւ Հովհաննես Քեսեյանի եւ 1994-ին Սամվել Մկրտչյանի թարգմանություններով հրատարակությունները: Թվով երրորդ 1995-ին լույս տեսած Գեւորգ Էմինի թարգմանության մեջ օգտագործվել են Բյուրակն Անդրեասյանի տողացի թարգմանությունները, սոնետների անգլերեն երկու հրատարակությունների տեքստերն ու նրանց ծանոթագրությունները: Գիրքը տպագրվել է Հայաստանի ամերիկյան համալսարանում: Շապիկը ձեւավորել է Վահան Քոչարը:

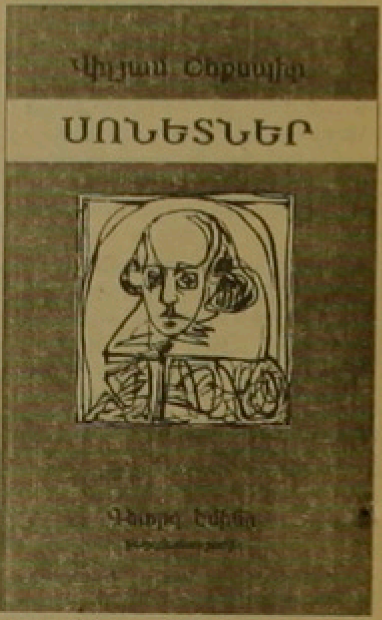

ԹԱՏՐՈՆ

Տիկնիկայինը սեպտեմբերի 15-ին կբացի թատերաշրջանը

ԵՐԵՎԱՆ, 31 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍՆԱՐԲ: Սեպտեմբերի 15-ին իր 61-րդ թատերաշրջանը կբացի Երեւանի Հովհաննես Թումանյան պետական տիկնիկային թատրոնը: Այդ օրն, ըստ ավանդույթի, հանդիսատեսները կդիտեն Թումանյանի «Շունն ու կատուն» ներկայացումը: Նոր թատերաշրջանում թատրոնի խաղացանկի մեջ կընդգրկվեն տարբեր հեղինակների ստեղծագործությունների ավելի քան 19 բեմադրություն, հայտնեց թատրոնի գլխավոր ռեժիսոր, Հայաստանի արվեստի վաստակավոր գործիչ Ռուբեն Մարուխյանը: Նախատեսվում է 2 առաջնախաղ՝ «Լավություն արա, ջուրը գցիր» ներկայացումն՝ ըստ Հովհաննես Թումանյանի համանուն հեքիաթի եւ Վիլյամ Շեքսպիրի «Սխալների կատակերգությունը»: Բացի այդ, նախատեսվում են հյուրախաղեր հանրապետության տարբեր շրջաններում՝ մասնավորապես Էջմիածնում եւ Աշտարակում:

ԻՏԱԼԻԱ

Սեզարի քանդակները Վենետիկի բիենալեում

Վենետիկում անցկացվող Պլաստիկ արվեստների միջազգային ցուցահանդեսը բիենալեն, այս տարի նշում է իր 100-ամյակը («Ազգի» էջերում տեղեկացրել ենք այս տարի բիենալեում բացված հայկական տաղավարի մասին): Հունիսի 11-ին բացված բիենալեն այս անգամ կափակվի հոկտեմբերի 15-ին: Առաջին անգամ դիտողական արվեստների հանձնաժողովը գլխավորում է օտարերկրացի Պիկասոյի փարիզյան թանգարանի տնօրեն Ժան Քլերը, որը հոբելյանի առթիվ կազմակերպել է «Նմանություն եւ տարբերություն» ցուցադրանքը, ուստի ներկայացված մոտ 400 գործերը պատկերացում են տալիս 20-րդ դարի արվեստի պատմության, անհատի գիտակցման, մարմնի, փառապետի ընկալման եւ տարբեր գծերի մասին: Ներկայացված են Սեզանի, Ջակոմետիի, Բեկոնի, Քլիմտի, Դեգայի, Պիկասոյի, Բալթյուսի, Քլայնի, Նիկոլ դը Ստալի եւ այլոց կտավներ, ինչպես նաեւ Ռոդենի, Դյուշանի, Մայոլի, Սեզարի արձաններ: Վերջինս այս տարի ներկայացնում է Ֆրանսիան:

Ֆրանսիական տաղավարում ցուցադրված են 74-ամյա Սեզարի (Սեզար Բալդաչչինիի) ծնունդներ քանդակներ կերտված նեոռեալիստական ոճով, վերջին երեք տասնամյակների ընթացքում: Իր ծննդավայր Մարսելի արվեստի դպրոցն ավարտած Սեզարն սկզբնական շրջանում քանդակում էր գիպսից եւ մետաղից, հաղորդած է «Լարել Ֆրանս» հանդեսը: 50-ականներից կերտեց իր առաջին զոդված ծալքային քանդակները: 1956-ին առաջին անգամ մասնակցելով բիենալեին, նա հարեց նեոռեալիստական շարժմանը: 1967-ին բացահայտելով պոլիուրեթանի նոր հատկությունները, Սեզարը հղկված կուռ պլաստմասսաներից ստեղծեց խոշոր ծավալներ «Ընդլայնումներ», ապա հրապարակեց տարբեր նյութերի գործվածքի, թղթի, մետաղների, [illegible] մետաղների եւ նույնիսկ [illegible] յուրօրինակ խտացումներով: 80-ականներից նա կերտեց [illegible] Պիկասոյի «Ընդլայնումները», ինչպես նաեւ մամլված ավտոմեքենաներից 1960-ականներին կերտված գործերը: Դրանց կողքին ցուցադրվում են հանրությանը Ինչ հայտնի «Տափակ թափերը» (սեղմված եւ ուղղահայաց կանգնեցված ավտոմեքենայի թափերի) եւ տարբեր նյութերից հատկապես բիենալեի համար մամլված «520 տոննա» խոյս բլոկը: Սեզարը, որի գործերը ցուցադրվում են բազմաթիվ երկրներում, կերտում է նոր, արտասովոր արվեստ, որը միավորում է արդի աշխարհի անհնազանդ տարրերը եւ դրանց համադրությամբ ստեղծում հուժկու, երբեմն վիթխարի քանդակներ, որ 1993-ի աշնանը տեղադրված էր փարիզյան Գրան պալե հայտնի ցուցասրահի առջեւ, իսկ 1994-ին Լաստրի արեւմուտքում Դեֆանս գերարդիական թաղամասի կենտրոնական հրապարակում:

Ունի կաղապարի նմանվող ավելի քան 4 մետրանոց «Կենտավրոսը», որը տեղադրվեց Փարիզի կենտրոնում, ինչպես նաեւ 12 մետրանոց «Մեծ մատը», որ 1993-ի աշնանը տեղադրված էր փարիզյան Գրան պալե հայտնի ցուցասրահի առջեւ, իսկ 1994-ին Լաստրի արեւմուտքում Դեֆանս գերարդիական թաղամասի կենտրոնական հրապարակում:

Այս տարվա բիենալեի առթիվ այցելուները կարող են կրկին դիտել Սեզարի հայտնի «Ընդլայնումները», ինչպես նաեւ մամլված ավտոմեքենաներից 1960-ականներին կերտված գործերը:

Պատրաստեց
ՊԱՏՐԻՍ ԲԱԲԱՅԱՆԸ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Իրանահայերի հայրենակցական միություն Երեւանում

1915-ից սկիզբ առած գաղթից հետո Իրանում ծեւավորվեց իրանահայ գաղութը: Հետագայում այն փոխրացավ՝ շատերի Հայաստան ներգաղթի պատճառով: Այսօր բավական թվով իրանահայեր են ապրում Հայաստանում, որոնց ջանքերով օրերս ստեղծվեց իրանահայերի հայրենակցական միությունը: Միության նպատակն է ազգասիրական, բարեգործական, կրթական գործունեություն ծավալել: Նախագահ է ընտրվել ՀՀ գյուղատնտեսական ակադեմիայի անդամ Իշխան Մարտիրոսյանը: Միությանը կարող են անդամագրվել Իրանում ապրած հայերը, այնտեղ ծնված նրանց զավակները, ինչպես նաեւ Հայաստանում հանգրվանող իրանահայ ուսանողներ եւ այլ անձինք:

Լ. Ս.

Մոնեի կտավը աճուրդում՝ 11 միլիոն դոլլար

Հայտնի իմպրեսիոնիստ Կլոդ Մոնեի «Ռուանի մայր տաճարը՝ կեսօրից հետո» կտավը անցյալ հուլիսին Քրիստիի հայտնի աճուրդի տան կազմակերպած վաճառքներից մեկի ընթացքում վաճառվել է 7,5 միլիոն ֆունտ ստեռլինգով (11 միլիոն դոլլար), գրում է «Թեհրան թայմզ» թերթը: Գնորդն առայժմ ցանկացել է մնալ անհայտ եւ գնումը կատարել է հեռախոսազանգի միջոցով: Ֆրանս-պրես գործակալության հաղորդագրության համաձայն, այդ գումարը ռեկորդային է համարվում Կլոդ Մոնեի վրձնած այդ տաճարի նկարաշարքի համար: Կտավը, որը մասնագետների կարծիքով, վրձնված է 1892-94-ի ժամանակաշրջանում, 1924-ից ի վեր հանրությանը ցուցադրված չի եղել, բնականաբար՝ անհայտ: Այդ օրվա աճուրդում, որի ընթացքում վաճառվել են հիմնականում իմպրեսիոնիզմի ներկայացուցիչների եւ ժամանակակից նկարիչների գործերը, 440 միլիոն դոլլարի ընդհանուր մուտք է արձանագրվել:

Հ. Օ.

ԾՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Հին Եգիպտոսի կենդանիների հմայքը

«Հին աշխարհը պատկերող ոչ մի ցուցահանդեսներ են այդքան զմայլելի եւ հետաքրքիր, ինչքան այս մեկը», գրում է «Ինքերնեշընըլ Հերալդ Տրիբյուն» թերթի արվեստի մեկնաբան Սուրեն Մելիքյանը «Կենդանիները Հին Եգիպտոսի արվեստում» ցուցահանդեսի մասին, որն ապրիլի 12-ին բացվել է Նյու Յորքի Մետրոպոլիտեն թանգարանում: Այս ցնցող «երեւույթը», ըստ նրա, մի անգամ եւս ապացուցում է, որ նույնիսկ նյութական սուղ պայմաններում կարելի է վառ երեւակայությամբ հրաշքներ գործել:

Թանգարանի եգիպտական բաժնի վարիչ Դորոթեա Առնոլդը ցուցանմուշների ընտրություն կատարելիս հիմնականում հենվել է թանգարանում գտնվող հավաքածուի վրա: Ոչ ոք նրանից առաջ չէր մտածել կենդանիների քանդակներով ու նկարներով ցուցահանդես բացելու մասին: Այն սկսվում է մ. թ. ա. IV հազարամյակին պատկանող հազվադեպ իրերի կենդանիների ֆիգուրներով զարդարված փղոսկրե սանրերի ցուցադրումով: Պտղոմեոսների շրջանի (մ. թ. ա. 304-մ. թ. ա. 30) «գոհարներից» է խախճապակե «Իբիսը հողի վրա», կողքին աֆրիկյան վայրի կատվի փոքրիկ արձանիկը 14 սմ բարձրությամբ, որը գլուխգործոց է համարվում: Եգիպտացիների կողմից հենված նա պատրաստվում է թռիչքի: Իսկ փղոսկրե փոքր փայտե երկարավուն թռչի վրա նուրբ ոսկերով, երկրոտ հայացքով, գեղեցիկ մարմնով ու սիրունիկ դնչիկով հիշեցնում է ամերիկացիներին շատ սիրելի հանրահայտ Բեմբիին:

Ցուցահանդեսը հարուստ է նաեւ յուրահատուկ հումորով: 1550-1295-ի թվերի 18-րդ (դինաստիայի) հարստությանը պատկանող փղոսկրից մի փոքրիկ մուկ, որի կլորիկ մարմինը ծառայում է որպես դիմահարդարման տուփ, եզակի նմուշ է: Ոտքերի տակից անցնող երկար դնչիկով, փակ բերանով եւ զայրույթի ու քմծիծաղի խառնուրդ արտահայտությամբ այն, ըստ հոդվածագիր Մելիքյանի, կարող է մրցել ժամանակակից մուլտիպլիկացիայի ցանկացած հերոսի հետ:

Եգիպտացիները ժամանակի ընթացքում զարգացնելով իրենց արվեստը, գտել են ավելի ճիշտ արտահայտչամիջոցներ: Նրանք կենդանիներին հաճախ տվել են մարդուն հատուկ արտահայտություն: Շան կամ շնագայլի սուր, ցցված գլուխը (Սայիսյան շրջան 664-332) «անհնազանդ» մարդու չար ծիծաղն ունի դեմքին:

Ցուցահանդեսն արժանի է ուշադրության: Այն գործելու է մինչեւ այս տարվա հոկտեմբերի 15-ը:

Պատրաստեց
ՀԱԿՈԲ ՕՀԱՆՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Մարզական

Լ. Յոհանսոն. «Հայկական ֆուտբոլի ներուժը մեծ է»

Օգոստոսի 31-ին, Ժնեւ վերադառնալուց առաջ, «Արմենիա» հյուրանոցում ՈՒԵՖԱ-ի պատվիրակությունը հանդիպում ունեցավ լրագրողների հետ: ՈՒԵՖԱ-ի նախագահ Լեննարտ Յոհանսոնը հակիրճ պատմեց Հայաստան կատարած մեկօրյա այցելությունից ստացած տպավորությունների մասին: Նա հայտնեց, որ

ՈՒԵՖԱ-ի պատվիրակությանը նախ ընդունեց Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, ապա վարչապետ Հրանտ Բագրատյանը: Լ. Յոհանսոնի համոզմամբ այն է, որ հանրապետության ղեկավարները մեծապես արժեւորում են Հայաստանում ֆուտբոլի զարգացման կարեւորությունը եւ, չնայած առկա դժվարություններին, ամեն հնարավոր բան կանեն մարզաձեւի զարգացմանը նպաստելու համար: Լ. Յոհանսոնը նշեց, որ ՈՒԵՖԱ-ն իր հերթին գործի կդնի բոլոր միջոցները Հայաստանի ֆուտբոլի ֆեդերացիային նյութական եւ բարոյական օգնություն ցույց տալու համար: Որոնք նույն արդեն Երեւան են առաքվել ֆաքսեր եւ համակարգիչներ, մոտ ապագայում ֆեդերացիային կտրամադրվեն միկրոավտոբուս, գրասենյակային անհրաժեշտ պիտույքներ: Հատուկ ծրագիր է մշակվել մարզիչների եւ մրցավարների որակավորումը բարձրացնելու, Հայաստանի թիմերի մասնակցությամբ տարբեր մակարդակի մրցումներ, այդ թվում նաեւ Երեւանում, անցկացնելու համար: Այս հարցերում իր ակտիվությունը պետք է դրսեւորի նաեւ Հայաստանի ֆեդերացիան: Հայկական ֆուտբոլի ներուժային հնարավորությունները առկա են, հեռանկարները հուսադրող: ՈՒԵՖԱ-ի նախագահը հիշատակեց այն փաստը, որ բոլորովին վերջերս նրա հայրենիքում՝ Շվեդիայում, Գյոթեբորգի գավաթի խաղարկության ժամանակ հայ պատանիները 7-0 հաշվով ջախջախիչ պարտության են մատնել Բրազիլիայի թիմին:

ԵՏ

Ունիվերսիադայի ռեկորդը

Ճապոնիայի Ֆուկուոկա քաղաքում շարունակվող Համաշխարհային ունիվերսիադայի մրցումներին 6 օրվա ընթացքում մարզահրապարակներում եւ մրցասրահներում հետեւել են 300 հազար հանդիսականներ: Ծրագրում ընդգրկված 12 մարզաձեւերին մասնակցում են 159 երկրների 5000-ից ավելի մարզիկ-մարզուհիներ, որը Ունիվերսիադաների ռեկորդ է: Արդեն հայտնի են դարձել ֆուտբոլի մրցաշարի եզրափակիչի մասնակիցները: Այդ բախտին արժանացել են Ճապոնիայի եւ Հարավային Կորեայի հավաքականները: Կիսաեզրափակիչում մրցումների կազմակերպիչները՝ ճապոնացիները, հաղթեցին Ռուսաստանի հավաքականին, իսկ Հարավային Կորեայի հավաքականը առավելության հասավ Ուկրաինայի հավաքականի նկատմամբ: Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի հավաքականները վիճարկելու են 3-րդ մրցանակը:

9 մլն 860 հազար՝ ԱՄՆ մրցաշարում

«Մեծ սաղավարտի» տարվա 4-րդ մրցաշարը իր մրցանակային հիմնադրամով աննախադեպերից է: Այն կազմում է 9 մլն 860 հազար դոլլար: Երեւի դա է պատճառը, որ մրցապայքարի են դուրս եկել թե կանանց եւ թե տղամարդկանց աշխարհի բոլոր ուժեղագույնները: Արդեն սկսվել են 2-րդ փուլի հանդիպումները: Կանանց առաջատար Շտեֆի Գրաֆը 2-րդ փուլում, ընդամենը 44 րոպեում հաղթեց Իտալիայի ներկայացուցիչ Ռիտա Գրանդիին: Հայաստանի ներկայացուցիչ Սարգիս Սարգսյանը հաղթահարելով առաջին փուլը՝ երկրորդում կմրցի ուկրաինացի Անդրեյ Մեդվեդեւի հետ, որը ATP-ի դասակարգմամբ 10 լավագույնների թվին է դասվում:

Թերագնահատում են «Արարատին»

Ռուսաստանի առաջնություն

«Սպարտակ» Վլ.-«Կռ. Սովետով»	1-1
«Սպարտակ» Մ.-«Դինամո» Մ.	2-0
«Ռոստսելմաշ»-«Լոկոմոտ.» Նն.	2-0
«Ռոտոր»-ԲԿՄԱ	2-0
«Տորպեդո»-«Ուրալմաշ»	3-0
«Լոկոմոտ.» Մ.-«Տեքստիլշչիկ»	2-0

Հերթական տուրում ուշադրության կենտրոնում էր Ռուսաստանի եւ նախկին ԽՍՀՄ երկու հեղինակավոր թիմերի՝ Մոսկվայի «Սպարտակի» եւ «Դինամոյի» մրցավեճը: «Դինամոյի» նախանձը դեռ շարունակվում է: Ռուսաստանի առաջնությունում դի[illegible] անհաղթության [illegible] որ շեշտը դրվի [illegible] մրցաշարի վրա: Այնպես ու «Դինամոյի» [illegible] Ռուսաստանի ֆուտբոլային միության [illegible] Մոսկվայի «Դինամոյի» գավաթակիրների գավաթի խաղարկությունում բաժին է ընկել ոչ ամենաուժեղ մրցակիցը. «Պարզ է, որ այսօր «Արարատը» այն թիմը չէ, որ եղել էր ութսունական թվականներին: Մյուս կողմից «Դինամոն» էլ չի փայլում հիմա: Դրանք են կազմակերպելու խնդիրը մնում է անհանգստացնող», ավելացրել է նա:

Իր հաղթանակի 1 շաբաթում Սարգիս Հովհաննիսյանի թիմը Մոսկվայի «Լոկոմոտիվին», որը 7-րդ անգամ անընդմեջ հաղթանակ տոնելով 2 միավորով կրճատեց տարբերությունը միանձնյա առաջատարի՝ Վլադիկավկազի «Սպարտակ-Ալանիայի» հետ:

Ռուսաստանի առաջնության առաջատար թիմերը սեպտեմբերի 1-ի դրությամբ

1. «Սպարտակ» Վ.	18	2	3	54-19	56
2. «Լոկոմոտիվ» Մ.	15	4	4	35-18	49
3. «Տորպեդո»	14	5	4	34-9	47
4. «Սպարտակ» Մ.	13	5	5	54-22	44
5. ԲԿՄԱ	12	3	8	42-26	39
6. «Ռոտոր»	11	4	8	48-32	37
7. «Դինամո» Մ.	10	7	6	28-24	37

ԱՐԱՐԱՏ ՖԿ

– Երկրորդը լինելու դերը քեզ բավարարո՞ւմ է:

– Ես պայմանագրով եմ խաղում եւ տեղափոխվելը հեշտ չէ: Ցանկացողներ շատ կան, բայց ի վերջո չեմ կարող թե ակումբի եւ թե իմ պահանջներին: Երբ բոլոր պայմանները առկա լինեն խաղալու համար կտեղափոխվեմ, բայց ես ընտանիք եմ պահում եւ տնտեսական կողմը պակաս կարեւոր չէ: Օրինակ, Սալինասի պես ֆուտբոլիստը «Բարսելոնա»-ում պահեստային էր, քանի որ խաղում էր Ռոմարիոն: Բայց նրան ամսական 100 հազար դոլլար էին տալիս:

պարզ դուրս գալով վերջին րոպեներին, 3 գնդակ եմ խփել:

– Հիմա գո՞հ ես, որ դարպասապահ ես:

– Երբ լավ է ստացվում, գոհ պետք է լինել:

– Հիշարժան խաղը ո՞րն է:

– Առաջին երկուսը՝ «Տորպեդո»-«Արարատ» (1991թ., 0-0) եւ Բելգիա-Հայաստան հանդիպումը (1994թ., 0-2):

– Հայաստան-Դանիա հանդիպման ժամանակ երկրորդ գնդակը կյուրերը խփեցին քո մեղքով:

– Այո, իմ անուշադրության պատճառով գնդակը հայտնվեց մեր դարպասում: Սակայն դա պատահականություն է: Ինձ թվում է, հաջորդ տարի առաջնության ընտրական փուլում ավելի լավ կխաղանք: Դժվար է հետեւողականությամբ հիմնել Ռումանիայի հավաքականի խաղով եւ միանգամից դուրս գալ նրա դեմ խաղալու: Բոլոր դեպքերում զգում եմ, որ հավաքականի ոճը խաղից խաղ կատարելագործվում է:

– Ո՞վ է ֆուտբոլային կուռքդ:

– Մարադոնան: Հայկական ֆուտբոլում ինձ դուր է եկել Խորեն Հովհաննիսյանը: Ներկա սերնդից կառանձնացնեի Սարգիս Հովսեփյանին, որ երիտասարդ է ու խոստումնալից, ինչպես նաեւ Արմեն Շահգելդյանին:

Արմենակ Պետրոսյանը հոսանքի դարպասապահ է: Ինչպես հատուկ է շատ դարպասապահների, խիզախ, առանձին վրիպումներ լինում են (Հայաստան-Դանիա): Սակայն հաճախ մարզական հրաշքներ է գործում գործունեության ընթացքում: 1992-ի հունվարին, Մոսկվայում տեղի ունեցած միջազգային ներկայացուցչական մրցաշարում, որին մասնակցում էին եվրոպական այնպիսի հռչակավոր թիմեր, ինչպիսիք են «Բրոնդբյուն» (Դանիա), «Նանտը» (Ֆրանսիա), «Սերվետը» (Շվեյցարիա), «Ալդերշոտը» (Պորտուգալիա), Արմենակ Պետրոսյանը ճանաչվեց լավագույն դարպասապահ եւ արժանացավ հատուկ մրցանակի: Նույնը եղավ նաեւ անցյալ տարի, երբ ՀՀ հավաքականը մրցաշրջանային էր մեկնել ԱՄՆ եւ ընկերական խաղ անցկացրեց տեղի ազգային հավաքականի հետ (0-1): Այնուամենայնիվ, Արմենակ Պետրոսյանը թե «Արարատի» եւ թե ազգային հավաքականի երկրորդ դարպասապահն է, քանի որ նրա ճանապարհին կանգնած է Հարություն Աբրահամյանը: Այդ է պատճառը, որ Արմենակ Պետրոսյանը ՀՀ առաջնություններում 3,5 տարվա ընթացքում անցկացրել է ընդամենը 20 խաղ:

Ներկայացնում ենք ֆուտբոլային ակումբներին եւ նրանց խաղացողներին

Արմենակ Պետրոսյան (Ֆիդել)

Ծնվել է 1973-ի նոյեմբերի 13-ին, Ախալքալաքի շրջանի Վաչիյան գյուղում: Հասակը՝ 181 սմ, քաշը՝ 75 կգ: Առաջին մարզիչն էր հանրապետության վաստակավոր մարզիչ Կոնստանտին Բեգլարյանը: Դեռ 18 տարին չլրացած, 1991-ին առաջին հանդիպումն է անցկացրել «Արարատի» հիմնական կազմում: Նույն մրցաշրջանում գերազանց է խաղացել [illegible] տեղի [illegible] եւ «Արարատ» հանդիպման ժամանակ (1-1): 1991-ին մասնակցել է նաեւ «Դինամո» (Մոսկվա)-«Արարատ» (1-0), «Դինամո» (Կիեւ)-«Արարատ» (4-3) խաղերին: 1989-91-ին հանդես է եկել ԽՍՀՄ պատանեկան հավաքականներում եւ 4 անգամ հանդիպում է անցկացրել մինչեւ 16 եւ մինչեւ 18 տարեկան ֆուտբոլիստների Եվրոպայի առաջնություններում: Հայաստանի ազգային հավաքականում անցկացրել է 4 հանդիպում (2-ը՝ պաշտոնական): Ամուսնացած է: Կինը՝ Նարինեն, բեբեւասետ էր: Աղջիկը՝ Լիլիթը, 1 տարեկան 8 ամսական է:

– Իսկ «Արարատը» ապահովո՞ւմ է պահանջները:

– Իհարկե, այնքան չեն տալիս, սակայն հանրապետության այլ թիմերի համեմատ վատ չեն վճարում:

– Հարություն Աբրահամյանի հետ հարաբերություններդ ինչպե՞ս են, խանդ չե՞ք նախանձում:

– 1991-ից երկուսս էլ «Արարատում» ենք: Երբ նախանձեինք կամ վատ հարաբերություններ ունենայինք, խաղ հետ չէինք լինի: Մեր միջեւ ազնիվ մրցակցություն է գնում: Ով որ տվյալ պահին ուժեղ է, նա էլ պետք է խաղա: Դա մարզիչներն են որոշում:

– Երբ չես խաղում, չե՞ս նեղանում մարզիչներից:

– Երբ [illegible] որեւէ բանի կնեղանամ: Այդ մասին խոսել ենք ակումբի ղեկավարների հետ, բայց որեւէ ելք չի գտնվել:

– Ինչո՞ւ են քեզ Ֆիդել կոչում:

– Թվում եմ այդ անունը [illegible] լինելու համար:

– Ինչպե՞ս դարպասապահ դարձար:

– Ուզում էի հարձակվող դառնալ, սակայն իմ առաջին մարզիչը Կոնստանտին Բեգլարյանը, որի մոտ ես մարզվեցի 4 տարի, ասաց, որ իրենց դարպասապահ է պետք: Մեկ տարի պարապելուց հետո չէի ուզում դարպասապահ մնալ, չնայած որ վատ չէր ստացվում: Փորձեցի որեւէ թիմ տեղափոխվել, բայց ոչ ոք չհամաձայնեց եւ ստիպված հետ եկա:

– Կոնստանտին Բեգլարյանը հեռատես գտնվեց:

– Այո, նա հիանալի մարզիչ էր եւ հիանալի անձնավորություն: Այժմ [illegible], ես իմ ամեն [illegible] եւ նաեւ հարձակման գծում եւ «Արարատի» կազմում մասնակցելով ՀՀ առաջնության 3 խաղի, այն էլ առ[illegible]ներին ասացվեց: Ալան Նիկսոնն այդ բանը իր ուզում անել, ուրիշ բան ասացվեց: Բոլոր դեպքերում ես մեկ տարի չէի խաղացել եւ նույնիսկ ՀՀ առաջնությունում ընդամենը մեկ խաղ էի անցկացրել, ուստի գործնական փորձ չունեի:

– Չե՞ս ուզում արտասահման մեկնել:

– Ցանկություն ունեմ միայն լավ թիմում խաղալ: Շատերը Բելգիա են գնում: Սակայն լիբանանյան ֆուտբոլը մակարդակ չունի: Ավելի լավ է Ռուսաստանի բարձրագույն խմբում խաղալ:

– Իսկ «Արարա՞տը»:

– «Արարատը» նոր է փորձում հունի մեջ մտնել: Հայաստանում ֆուտբոլն այսօր մակարդակ չունի եւ անհրաժեշտ մրցակցություն չկա: ՀՀ առաջնության որոշ հանդիպումների ժամանակ դարպասապահը նույնիսկ կարող է խաղի մեջ չմտնել եւ գնդակ չվերցնել: Իսկ առանց անհրաժեշտ փորձառության հնարավոր չէ կատարելագործվել: Միայն հավաքականում ուժեղ հակառակորդների հետ մրցում, որի ժամանակ դժվար է լինում, նույնը կարելի է ասել նաեւ եվրագավաթների մասին:

– Հավաքականի քո տարբերակն ինչպիսի՞ն է:

– Գտնում եմ, որ «Արարատից» բացի խաղացողների հավաքական ընդգրկելը ճիշտ է: [illegible] Խաչատրյանի պատրաստվածությունը [illegible] 22 տարեկան եմ, իսկ ինքը 22 տարի ֆուտբոլ է խաղացել: Նրա ներկայությունը խաղադաշտում վստահություն է ներշնչում [illegible]:

– Հավաքականի խաղաոճի մասին ի՞նչ կարող ես ասել:

– Խաղում ենք պաշտպանողական: Երբ այդ կերպ խաղում ենք, կարող է ավելի վատ ստացվել: Փորձը [illegible]

– Ազատ ժամանակդ ինչպե՞ս ես անցկացնում:

– Հիմնականում ընտանիքիս հետ եմ: Սիրում եմ թերթ կարդալ: Թող համեստություն չթվա, մինչեւ «Ազգ» եմ կարդում ու «Լրագիր»: Ընդ որում չկարծեք, թե զուտ սպորտի համար եմ վերցնում այդ թերթերը, որտեղ սպորտին մեծ տեղ է տրվում: Օրինակ, «Մարզական Հայաստան» չեմ կարդում, քանի որ մեծ ընդմիջումներով է լույս տեսնում եւ օպերատիվ նյութեր լինել չեն կարող:

– Ակումբի հետ հարաբերություններդ ինչպիսի՞ն են:

– Ինձ թվում է, ոչ ակումբն է դժգոհ ինձնից, ոչ էլ ես ակումբից: Ամեն մեկս մեր պարտականությունն ենք կատարում: Հայաստանում միայն մեր ակումբն է, որ գործում է պրոֆեսիոնալ ձեւով: Թիմի արդյունքները դրա վկայությունն են:

– «Արարատը» ի՞նչ հնարավորություններ ունի Մոսկվայի «Դինամոյի» հետ Գավաթակիրների գավաթի խաղարկությունում:

– Պետք է անցնենք հաջորդ փուլ: Օրինակ, ոչ ոք չէր սպասում, որ Չեմպիոնների լիգայի եզրափակիչում «Այաքսը» կհաղթի «Միլանին»: Առաջին փուլում մեծ [illegible] հաջողությունից հետո առաջին անգամ մեզ վրա զգացինք ֆուտբոլային [illegible] հարկավորությունը: Ժողովուրդն ամենուրեք մեզ ողջունում էր:

– Ինչպե՞ս ես գնահատում վիճակահանության արդյունքը:

– Կուզենայի խաղալ [illegible] Իտալիայի «Պարմայի» հետ:

– Դա էլ հաջորդ փուլում:

– Այո, ուժեղ եւ [illegible] ակումբների հետ հանդիպումներում մենք շատ բան կսովորենք [illegible]: Ես շատ կուզենայի, որ ուժեղ ֆուտբոլ, ուժեղ ակումբներ եւ ուժեղ հավաքական ունենայինք: Երբ երկրի վիճակը լավանա, ապա ֆուտբոլի վիճակն էլ կլավանա:

– «Շիրակի» կույրը ինչպե՞ս ես գնահատում:

– Երբ Լեհաստանից վերադարձանք, բոլորը համոզված էին, որ «Շիրակը» կանցնի հաջորդ փուլ: [illegible]

ԱՐԹՈՒՐ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

ԱՐՄԻՆԴ
ԿԵՆՏՐՈՆԸ

Հրավիրում է

հինգօրյա ճանապարհորդության դեպի Հնդկաստանի մայրաքաղաք:

ԵՐԵՎԱՆ - ԴԵԼԻ - ԵՐԵՎԱՆ

Հերթական ուղիղ չվերթը կկայանա սեպտեմբերի 9-ին

«Էրեբունի» հյուրանոց, I մասնաշենք, 301-307 ս.

Հեռ. 52-75-65, 56-13-92, 56-05-79

ՀՈՒԼԱՆԴԱԿԱՆ

N.M.C.P.

կոնսուլտինգային ընկերությունը, որին անդամակցում են արտադրության տարբեր բնագավառների, գյուղատնտեսության, առեւտրի, տրանսպորտի եւ այլ ոլորտների շուրջ 2000 առաջատար եվրոպական փորձագետներ, առաջարկում է խորհրդատվության իր ծառայությունները Հայաստանի ձեռնարկություններին եւ կազմակերպություններին (պետական եւ մասնավոր)՝ տեխնիկական վերազինման, արտադրական կարողությունների արդիականացման, նոր գծերի ձեռքբերման, գյուղացիական տնտեսությունների զարգացման, մենեջմենտի, մարկետինգի, շուկայական տնտեսավարության անցնելու հարցերում:

Լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու եւ պայմաններին ծանոթանալու համար կարող եք դիմել Ընկերության Երեւանի ներկայացուցչություն:

Հասցեն. Տերյան փող. 42/1, Խնկո Ապոր մանկական գրադարանի շենքում:

Հեռ. 58-04-49, 56-52-39

THE EDMUND S. MUSKIE FELLOWSHIP PROGRAMS OPPORTUNITIES FOR GRADUATE STUDY IN THE USA

The government of the United States of America is pleased to announced the 1996 Edmund S. Muskie Fellowships Programs, which contingent upon available funding, will provide fellowships for graduate study in the USA, one year or two years in length, some of which may lead to a Master's Degree or certificate from a U.S. institution in the following fields:

Business Administration, Economics, Law, Public Administration

Competition for the Muskie Fellowship is merit-based and open. *Any individual who meets the following criteria is eligible to apply.*
Applicants must be:
- Citizens of Armenia or other NIS countries
- Lacking funding for study in the United States
- Under the age of forty (40) at the time of application
- Holders of an undergraduate degree (four or five-year program) with good academic standing by July 1996
- Proficient in written and spoken English at the time of application
- Able to demonstrate professional attitude and leadership potential in their field of specialization
- Able to begin study in the United States in summer 1996
- Participation in the Edmund S. Muskie Fellowship programs is contingent upon the ability to receive and maintain a U.S. visa.

The following individuals are not eligible to apply:
- Spouses of U.S. citizens
- Individuals currently enrolled in academic programs in the United Sates,
- Persons residing, working, or earning a living in the U.S.
- Individuals who have applied for an immigrant visa or political asylum to any country.
- Persons who have spent four or more consecutive months outside the fifteen participating NIS countries since 1994: this includes people who have taken part in academic, training, internship or research programs lasting four or more consecutive months, as well as individuals who have worked outside the participating countries for four or more consecutive months.

Support for the Muskie Fellowship program is provided by the United States Information Agency. The program is administered by International Research & Exchange Board (IREX).

Further information and applications are available from the IREX/Educational Advising Center:
Erevan IREX office/Educational Advising Center
room #38e, Marshal Baghramian av. 40, 375019 Erevan, Armenia.

An informational lecture describing the program and application procedure will be given on **September 8, 11 1995 at 18:00** in the Small Auditorium, and lecture on Writing of Statement of Purpose will be given on **September 13, 15 at 17:00** in the room #23, 25 in the American University of Armenia, Marshal Baghramian 40.

Applications are free of charge and may be photocopied.

THE APPLICATION DEADLINE IS: 5 P.M., Friday, OCTOBER 27, 1995

Երեւանի «Հրաչյա Աճառյան»

համալսարանը կատարում է 1995-96 ուստարվա ընդունելություն հետեւյալ ֆակուլտետներում

◇ Միջազգային հարաբերություններ եւ թարգմանչություն ◇ Միջազգային իրավունք ◇ Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ ◇ Միջազգային ինֆորմացիա եւ թարգմանչություն ◇ Պարսից լեզու, գրականություն եւ թարգմանչություն ◇ Իրավագիտություն ◇ Մենեջմենթ եւ մարկետինգ ◇ Բանասիրական ◇ Պատմություն եւ աշխարհագրություն ◇ Մանկավարժություն եւ տարրական կրթության մեթոդիկա ◇ Նախադպրոցական մանկավարժություն եւ հոգեբանություն ◇ Քիմիա եւ կենսաբանություն ◇ Դեֆեկտոլոգիա ◇ Կիրառական մաթեմատիկա:

Ընդունելությունը կատարվում է մրցութային կարգով:

Ուսման տեւողությունը մանկավարժության եւ տարրական կրթության մեթոդիկայի, նախադպրոցական մանկավարժության եւ հոգեբանության ու դեֆեկտոլոգիայի ֆակուլտետներում չորս տարի է, մյուս ֆակուլտետներում՝ հինգ տարի:

Համալսարանը կնքված պայմանագրերի հիման վրա կարող է գերազանցիկ ուսանողներին եւ նպաստակային ասպիրանտներին ուղարկել սովորելու, իսկ երիտասարդ դասախոսներին՝ վերապատրաստման Միլանի, Փարիզի, Մարսելի, Աթենքի, Սալոնիկի, Թեհրանի եւ Վառնայի համալսարաններ, Մոսկվայի միջազգային հարաբերությունների պետական ինստիտուտ:

Դիմորդները պետք է ներկայացնեն հետեւյալ փաստաթղթերը. միջնակարգ կրթության վկայական, միջնակարգ մասնագիտական կրթության դիպլոմ, տեղեկանք առողջության մասին, վեց լուսանկար (3x4 սմ չափի):

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ սեպտեմբերի 2-ը, քննությունները կանցկացվեն սեպտեմբերի 3-ից 10-ը: Համալսարանի հասցեն՝ Այգեստանի? Մանուկյան (նախկին Մռավյան) 13: Հեռախոսներ՝ 55-67-90, 55-46-80:

ԸՆԴՈՒՆՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

ՀՈՂԱՄԱՍ-ԱՅԳԻ

500 քմ տարածությամբ. Ձորաղբյուրի 2-րդ զանգվածում:

Զանգահարել 58-18-41 հեռախոսահամարով:

◇

Աջափնյակում (Հանրապետական հիվանդանոցի մոտ), 4 հարկանի քարե շենքում 5-սենյականոց բնակարան (95 քմ), վերնահարկով (45 քմ): Ընդհանուր մակերեսը՝ 140 քմ: Հեռ. 58-18-41, 34-25-86:

◇

20-60 օրական հավի ձագեր: Զանգահարել 643054

Մշակույթի նախարարության Երեւանի

[illegible]

շարունակում է ընդունելությունը վճարովի ուսուցմամբ հետեւյալ մասնագիտությունների գծով՝

■ «Մշակույթի Սոցիոլոգիա եւ կառավարում»
Միջնակարգ կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 1 տարի 10 ամիս:

■ «Գեղարվեստական ֆիլմերի ռեժիսուրա»
Միջնակարգ կրթության բազայի վրա, ուսման տեւողությունը՝ 1 տարի 10 ամիս:

Մանրամասնություններին ծանոթանալու համար դիմել տեխնիկում հետեւյալ հասցեով՝ Բագրատունյաց (նախկին՝ Թամանցիների) 37, մետրոյի «Շենգավիթ» եւ «Գարեգին Նժդեհի հրապարակ» կայարանների մոտակայքում:

Հեռախոսներ՝ 48-05-80, 48-05-81:

Տնօրինություն

ԱՄՆ-Ի ԲՈՒՀԵՐՈՒՄ ՍՈՎՈՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ «Էդմունդ Մասկիի անվան Կրթաթոշակ» ԾՐԱԳՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼ ՑԱՆԿԱՑՈՂՆԵՐԻՆ

ԱՄՆ-ի կառավարությունը պատիվ ունի տեղեկացնելու 1996թ.-ի «Էդմունդ Մասկիի անվան Կրթաթոշակ» ծրագրի մասին, որը կրթաթոշակներ է հատկացնում ԱՄՆ-ի բուհերում մեկ կամ երկու տարով սովորել ցանկացողներին հետեւյալ մասնագիտություններով՝

Բիզնեսի կառավարում, Իրավունք, Տնտեսագիտություն, Պետական կառավարում

Կրթաթոշակների բաշխումը «Էդմունդ Մասկիի անվան Կրթաթոշակ» ծրագրի համար իրագործվում է բաց մրցույթային կարգով: *Մրցույթին կարող են մասնակցել այն անձիք, ովքեր համապատասխանում են հետեւյալ չափանիշներին.*
- ԱՊՀ երկրների քաղաքացիներ են,
- ֆինանսավորման կարիք ունեն ԱՄՆ-ում սովորելու համար,
- 40 տարին չի լրացել մինչեւ փաստաթղթերի հանձնման պահը ,
- ունեն կամ կունենան բարձրագույն կրթության վկայան մինչեւ 1996թ. հուլիսը,
- վարժ տիրապետում են գրավոր եւ բանավոր անգլերենին,
- ընտրած մասնագիտության մեջ կարող են ցուցաբերել մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն,
- կարող են ուսումը ԱՄՆ-ում սկսել 1996 թ.-ի ամռանը,
- «Էդմունդ Մասկիի անվան Կրթաթոշակ» ծրագրի մասնակիցները պետք է իրավասու լինեն ԱՄՆ-ի վիզա ստանալու համար:

Մրցույթին մասնակցել չեն կարող.
- ԱՄՆ-ի քաղաքացիների հետ ամուսնացած անձիք,
- այն անհատները, ովքեր մասնակցում են ԱՄՆ-ում գիտական ծրագրերին,
- ովքեր բնակվում կամ աշխատում են ԱՄՆ-ում,
- ովքեր դիմել են որեւէ երկիր ներգաղթելու վիզա կամ քաղաքական ապաստարան ստանալու համար,
- ովքեր 1994թ.-ից սկսած չորս կամ ավել ամիս են անցկացրել տասնհինգ ԱՊՀ երկրների տարածքից դուրս: Դրանք կարող են լինել այն անձիք, ովքեր մասնակցել են չորս ամսից ավել տեւողությամբ ուսումնական, վերապատրաստման կամ գիտական ծրագրերին, կամ աշխատել են ԱՊՀ երկրներից դուրս:

«Էդմունդ Մասկիի անվան Կրթաթոշակ» ծրագիրը ֆինանսավորվում է ԱՄՆ-ի Տեղեկատվական Գործակալության կողմից: Ծրագիրը վարում է «Միջազգային Հետազոտությունների եւ Փոխանակումների Խորհուրդ» (ԱՅՐԵՔՍ) կազմակերպությունը:

Լրացուցիչ տեղեկություններ եւ փաստաթղթեր ձեռք բերելու համար կարող եք դիմել ԱՅՐԵՔՍ-ի գրասենյակ: Մեր հասցեն է.

Երեւան 375019, Մարշալ Բաղրամյան 40, սենյակ 38e, ԱՅՐԵՔՍ/Կրթական Խորհրդատվական Կենտրոն

Ծրագրի եւ փաստաթղթերի լրացման կարգի վերաբերյալ տեղեկատվական դասախոսություններ կտրվեն **սեպտեմբերի 8-ին, 11-ին** Հայաստանի Ամերիկյան Համալսարանի շենքի, Մարշալ Բաղրամյան 40, փոքր դահլիճում, ***ժամը 18-ին*** եւ **սեպտեմբերի 13-ին,** սենյակ 23-ում եւ **սեպտեմբերի 15-ին,** սենյակ 25-ում նույն հասցեով, ժամը ***17-ին***.

Փաստաթղթերը տրվում են անվճար եւ կարող են պատճենահանվել:

ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ԵՏ ՀԱՆՁՆՄԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԿԵՏԸ 1995Թ.-Ի ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 27-Ի ԺԱՄԸ 17-ՆԷ:

ՀԵՌԱԽՈՍԱՀԱՄԱՐԻ ԱՎՏՈՄԱՏ ՈՐՈՇԻՉՈՎ ՀԵՌԱԽՈՍԱՅԻՆ ԱՊԱՐԱՏ

ՊՐՈՏՈՆ

ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

◆ *կորոշի եւ կհուշի Ձեզ զանգահարողի հեռախոսահամարը, ինչպես նաեւ կհիշի Ձեզ նախկինում զանգահարած 67 հեռախոսահամարները եւ կվերարտադրի դիսպլեյի վրա.*

◆ *կօգնի Ձեզ զանգահարել ժամանակավորապես գրաղված հեռախոսահամարներով եւ կհայտնի երբ կապ կլինի (ավտոմատ զանգում),*

◆ *կհիշի եւ կհավաքի համարային կոդերում Ձեզ անհրաժեշտ 40 համարներից ցանկացածը ընդմիջումներով եւ մի շարք այլ ֆունկցիաներ:*

Սնուցումը միայն հեռախոսային գծից:

Ապարատը նորմալ աշխատում է նաեւ Երեւանի հեռախոսային գծերում:

Գինը պայմանագրային, հնարավոր է զեղչ:

Հեռ. 63-76-45, 63-02-40

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. [illegible] 69149. Պատվեր 1932 Տպաքանակը՝ 7000 Ստորագրված է տպագրության 30. 08. 1995 Գինը՝ 50 դրամ

digitised by A.R.A.R.@